

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre 24 korona.
Egy hónap 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre 28 korona.
Egy hónap 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-basásbos petit sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

Nyilttér petit sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 352

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1912.

FŐSZERKESZTŐ
STAUBER JÓZSEF

Kedd, szeptember 10.

Mai számunk főbb közleményei:

- Artatlan Hártil alezredes.
- Arad a manőverben.
- Izgalmas repülés.
- Mókuska, mókuska . . . felmászott a fára.
- A trónörökös a próbaháboruban.
- Izgalmak a nőverben.
- Egy főhadnagy súlyos balesete.
- Uj magyar gyalázó lap.
- Tatárjárás.

A trónörökös Mezőhegyesen.

Arad, szeptember 9.

Katonáktól, hadiszerszámoktól nyüzsgő Arad-, Békés- és Csanádvármegye nagy része és ennek a hatalmas harcterületnek középpontjában, Mezőhegyesen van Ferenc Ferdinánd, a trónörökös. Utja és tartózkodása egyes-egyedül a nagy hadgyakorlatoknak szól; a katonai előkelőségeken kívül csak Serényi Béla gróf földművelésügyi miniszter van a környezetében, aki azonban a házigazdai szerepet viseli. Az állami ménesbirtokon és a trónörökössel való együtt-tartózkodásának természetesen politikai része nincs.

Valahányszor a trónörökös Magyarországon tartózkodik (és ez eddig többnyire csak katonai alkalmakkal kapcsolatosan, vagy vadászatra menőben történt) mindig szóba kerül az a sokszor feltűnő elzárkózottság, amelyet a trónörökös a magyar közélet, politika és egyéb ügyekkel szemben tanúsítani szokott. Másutt a trónörökös megosztja az uralkodó reprezentációs dolgait, nemcsak a katonai ügyekben, hanem a

nemzet kiválóbb ünnepein, a politika kimagasló eseményeiben. Ferenc Ferdinánd eddig erre hajlandóságot alig mutatott. Igaz, hogy a legutóbbi válságok alkalmával a kikontakozást vezető államférfiak elébe is járultak audienciára. Azonban a szándék, mintha a trónörökös jövedő alattvalóival, a magyar néppel érintkezést, sűrű találkozást keresett volna; sohase tükröződött át a cselekvéseiben.

Mindezekből a nép-érzékenység megállapította, hogy Ferenc Ferdinánd nem szeret bennünket, nem rokonszenvezik a magyarokkal. Ez a hangulat bizonyára azokból az emlékekből is táplálkozik, amelyek néhai Rudolf trónörököséről maradtak, a ki nemcsak a ceremóniákban, az udvartartás fényében élt együtt a magyarokkal, hanem a szórakozásokban, vigasságoknál és alakja oly mélyen vert gyökeret a népszerűségben, hogy halála után legendákat szöttek a magyar Alföldön a magyar Dunántul, hogy Rudolf királyfi nem halt meg, hanem áruhában jár a magyar nép között.

Ferenc Ferdinánd személye messze áll az ilyen nimbusztól, azonban komoly megfigyeléssel mégse lehet olyan következtetésekre jutni, aminők a trónörökösnek velünk szemben táplált érzéseiről elterjedtek. Az alkotmány természete hozza magával, hogy a korona jogait és hivatását a politikában csak maga az uralkodó töltsse be és gyakorolja. A trónörökösnek tehát kerülni kell minden olyan nyilatkozatot, cselekvést, amely az ő külön politikai felfogására vallhatna, és esetleg ellentéteket tüntethetne föl az uralkodó nézeteivel, elveivel szemben. Kétségtelen, hogy Ferenc Ferdinándnak, aki

lehet, hogy évek múlva, de lehet, hogy rövid idő alatt a trón birtokosa lesz, megvan a maga uralkodói programja és nincs kizárva, hogy ez akár a külpolitikában, akár a belügyekben különbözni fog Ferenc József tradíciójától. Azonban ha mindenuntalan fölmerülnek kombinációk „a Belvedere politikájáról” csak természetes, hogy a trónörökös erről nyilatkozatokat még a legintimebb környezetének sem tesz. És a nagy tartózkodást talán az is indokolja nála, hogy ez a rezerváltság minél tökéletesebb legyen és hogy a jövő alakulásáig semminő irányban ne lássék lekötöttnek.

Csupán a katonai téren vette át az uralkodó hatáskörének egy részét, amely a jelek szerint egyre jobban bővül. Kétségtelen, hogy ez a hatáskör nem jelenti egyszerűen a legfőbb hadur helyettesítését, hanem immár a jövő uralkodójának önálló ténykedése, a melylyel az uralkodás egyik legfőbb támaszának: a hadseregnek megbízhatóságáról szerez meggyőződést és tapasztalatait kellően érvényesíti.

Ugymondják, a mezőhegyesi hadgyakorlatoknak különös jelentősége van, nem annál a véletlennél fogva, hogy a mialatt a próba-háboru folyik, a monarchia olyan diplomáciai akciót kezdett, amely esetleg közel járhat egy újabb balkán „pacifikáció kilitásaihoz” hanem azért, mert oly nagyarányu csapatösszevonások, a hadi technika minden vivmányának igénybevétele mellett folyik le, hogy messze kiemelkedik a korábbi évek hadgyakorlatainak kereteiből. Ezeknek az eseményeknek közepette nincs sok alkalma megnyilatkozni a polgárok érzéseinek a trónörökössel szemben. Mégis

Audiencia a pápánál.

Irta: Horovitz Gusztáv.

A Rómát járt utazók legtöbbje, mikor az Örök város nevezetességeinek leírását adja, megfedekeznek arról, hogy még sokan következhetnek utánuk olyanok, akik alaposan rácsafolhatnak mindentudásukra. Rómát és a római életet tehát leírásokból, ismertetésekéből még csak elképzelni is lehetetlen és teljesen felesleges akár Baedeker urnak, akár Mayer tanár urnak piros és barna könyveit falni, hogy az ő segítségükkel járkaljunk az Örök város látnivalóinak labirintusában.

Rómáról mindenki tud valamit és vajmi kevesen mindent. Hiszen ha csak arra gondolunk, hogy az épségben, vagy romjaikban látható római maradványokon, a muzeumokon, antik és modern galériákon, katakombákon, a Vatikánon és Kvirinálon kívül még négy-százhetven olyan templom vár megtekintésre, melyek mindegyike akár építőművészeti, akár pedig belső díszítés, vagy pedig vallási tekintetből unikum számba megy, akkor elfogadható az az állításom, hogy a Rómát ismerető leírások zöme felületes, tucatmunka és sohasem lehet elég irányt nyújtó. Hogy egyebet ne említsek a felületességéből, a nagyképu római utbaigazító tanácsokból, eszembe jut, egyik Rómát, illetőleg a Vatikánt alaposan ismerő írónknak az az axiómiája, hogy egy római pincér, akinek frakkja van, udvarképesebb a Vatikánban, mint egy uralkodó herceg, aki történetesen frakk nélkül tartózkodik Rómában.

Mindég ez járt az eszemben, mikor pápai audiencia után futkostam. A frakk, ez a büvös ruhadarab római tartózkodásom első órájában már vasalás alá került, aztán szépen kisimítva, szinte biztosította udvarképes mivoltomat. Udvarképességem már van, most már csak annak a lehetőségét kell megszerezni, hogy frakkban és udvarképességben valójában audienciára is kerüljön az ember.

Hát ez nem olyan egyszerű dolog, mint a pincér, a frakk és a herceg axióma után hinnők. A római pincér kitűnő szabásu frakkjában, melyet egyébként tizenöt lira kölcsönj ellenében a frakk nélküli hercegnek is szívesen kikölcsönöz, szóval a büszke rómainak is előkelő protekciókat kell megmozgatnia, hogy a szent atya elé járulhasson, mennyivel inkább kell tehát protekció után futkosnia az idegennek, aki egyik legszebb álmát akarja valóra váltani, ha Krisztus földi helytartóját, azt a meghatóan jószágos tekintetű szent embert akarja szemtől-szemben látni, aki X. Pius néven 133. örököse Szent Péter trónjának.

A Vatikánnak két hatalmas nagy ura van. Az egyik *Mery del Val* a biboros államtitkár, aki az egész katolikus világ diplomáciáját intézi, aztán az excellenciás Major domus, aki a Vatikán tizenegyezer szobából álló birodalma felett őrökdi, de első sorban Öszentsége nyugalmáról, tehát az audienciák beosztásáról is gondoskodik. Ez a két nagy ur, hatalmasabb, rettegettebb mint maga a

pápa, aki bizony régen lemondott arról, hogy a glóriás embernél egyéb is legyen.

Az audienciák sorsát a Major domus intézi. Ő mustrálja meg első sorban az ajánló leveleket, amikkel a kihallgatást kérők nála jelentkeznek, aztán magukat a jelentkezőket, akik nem mindig alkalmasak arra, hogy a pápa elé járulhassanak. Nem érdektelen megtudni, hogy milyen uton-módon jut az ember megfelelő ajánlólevélhez.

A viszonyokkal ismeretlen mindenekelőtt a Vatikán kapuit őrző svájci testőrhöz fordul és ettől kér beocsájtást a pápához. A középkori vörös-sárga bugyogóba, tollas sapkába bujtatott és alabárdal sétáló öles fiatal ember egyetlen mosoly nélkül veszi tudomásul a naiv kérelmet és a Major domushoz utasítja az embert. Most felakarsz menni a kegyelmes Major domushoz. Ekkor ismét elébed szegi az alabárdját és megint csak a legkomolyabb arccal utasít vissza. A monsignorhoz való bejutáshoz legalább is az illetékes nagykövetség ajánló levelére van szükséged. Így rendben volna. Római tartózkodásod napjai megvanak számlálva. Már zuga fejed a tengernyilátnivalótól, az agyad képtelen befogadni az újabb s újabb impressziókat, kedvetlenül, fáradtan kóborolsz Rómában, még épen csak a pápai audiencia izgat, erre vársz, ettől várod az Örök városban való tartózkodásod megkoronázását, hogy aztán egész életeden át kíséren a fogadtatás magasztos pillanatának gyönyörűsége emléke. Hát várni fogsz, addig vársz, míg meg nem kapod a kihallgatást. Türelmetlenkedsz, de vársz. Türelmetlenségem

az ő ittléte ünnepiességet jelent erre a vidékre és a hivatalos fogadtatások körén túl is átrendül a szíveken, a tiszteletet és vonzódást keltő gondolat, hogy Szent István koronájának várományosa a közelünkben van, ennek a földnek vendége.

Ártatlan Härtl alezredes.

(Hamis okmány alapján ítelt a tisztikar.)

Távirati tudósítás.

Munkács, szeptember 9.

Härtl alezredes sokat tárgyalt ügyében szenzációs fordulat történt. Kiderült, hogy a katonai okmányok egyik legfontosabb irata, az, amely az alezredes egész kálváriáját okozta, vagy hamisítvány, vagy, ami sokkal valószínűbb, tévedésből került a Härtl-ügy aktái közé, nem is ide, hanem egy másik — isten tudja milyen — ügysző tartozik s az ezredirodában keveredett a szenzációs pofon-affér aktái közé. Härtl alezredes törvénytelen nevének az első férjéről szól az okirat. Annak a halotti levele. Ennek alapján tiltotta el a 63. gyalogezred tisztikara Härtl alezredest a házasságtól, mert az asszonyt nem tartotta méltónak arra, hogy katonatiszt felesége lehessen. Ez az okmány volt az oka, hogy az alezredesnek nem engedték meg gyermekei törvényesítését, ez az okmány tette, hogy a szerencsétlen katonatisztnek öt esztendő óta pokollá változtatták az életét, csaknem az öngyilkosságba kergettek. Meg akarták fosztani a rangjától, nyomorba akarták taszítani családjával együtt. Ez az okmány informálta Härtlről, annak családi életéről *Boroevics* altábornagyot, ez készítette az ismeretes állásfoglalásra és ez az okmány nem is az első férj halotti levele, hanem egy egészen más emberé, egy véletlenül, ugyanazon a napon, ugyancsak Zágrábban meghalt szerencsétlen munkásé. De az is lehet, hogy senkié, egyszerű rosszakaratu, rosszindulatu hamisítvány, melyet az alezredes valamelyik ellensége csempészett az iratok közé.

Öt évvel ezelőtt, 1907-ben, mikor Härtl alezredes legelőször folyamodott házassági engedélyért az ezredparancsnoksághoz, került ez az iratdarab az okmányok közé. Oda keveredett, vagy oda csempésztek. Az ezred már ennek alapján hozta meg tiltó határozatát s azóta folyton ott volt ez az idegen okirat, fegyverként az alezredes ellenségei kezében, bizonyítékként egy

csomagolsz, de a frakkodat künn felejtet és vársz. Hát, hogyne várnál, mikor muszáj. A Major domus délelőtt 9—11-ig tart hivatalos órát, az osztrák magyar vatikáni nagykövetség palotájának a Palazzo Veneziaának a kapusa pedig délelőtt tizenegykor kel fel, a fogalmazó feltizenkettkor kezd fogalmazni, a titkár pedig, aki legalább is egy *Palffy* gróf, pont háromnegyed tizenkettőtől pont negyed egyig funkcionál. Ugye, hogy nehéz a két időt úgy összeegyeztetni, hogy egy napon tisztelegjél a követségnél és a monsignornál?

No, de mit nem tesz meg az ember egy pápai gihallgatásért? Láttam Rómában két kaliforniai leányt, akik már két hónapja keresnek alkalmas összeköttetést, hogy ajánlólevelet szerezzenek egy pápai audienciához. Micsoda akkor a mi kis időheli eltérésünk? Semmi. Hát szépen meg fogjuk várni a titkár gróf urat. És szépen megvárjuk, aztán kapunk egy ékes olasz nyelvű ajánló levelet a nagyméltóságú monsignor Major domus — hoz, melyben meg van írva, hogy pár napos római tartózkodásunk egyetlen célja, hogy Öszentése színe elé járulva apostoli áldását kérjük és eme kegyelem Kéréshez a nagykövetség legmelegebb ajánlatát bírjuk. Másnap reggel aztán már, a felmutatott boríték előtt mély reverenciával görbül meg a svájci testőr hegyes alabárdja és a talizmánnal negyven testőrön és ugyanannyi borotváltképző libériás szolgán át bejutunk a Major domus egyszerű, de nemes izléssel butorozott fogadószobájába.

Tarka társaság várja itt, míg sor kerül rá.

hamis valóságnak. Öt esztendő óta senki sem vette észre, hogy ez az okmány nem tartozik oda s most is csak a véletlen derítette napvilágra a világhírű ügynek ezt a legújabb szenzációját. Ez a leleplezés egészen új színben tünteti fel az egész ügyet, melyben *nem bűnös sem Härtl, sem Boroevics*, nem maradi, gonosz indulatu az ezredes, Henneberg báró, sem a tisztikar, csak hamisan, rosszul voltak informálva. Megtévesztette őket egy papirdarab, amelyet kétségtelen bizonyítéknak, okmányoknak hittek s amelyről a katonai szolgálat mai szabályai mellett öt esztendeig senki sem tudta megállapítani, hogy nem bizonyító erejű okirat, hanem a legjobb esetben rossz helyre kallódott értéktelen papírromy.

(Elcserélt halotti levél.)

1907. júniusában Härtl Adolf, aki akkor még csak százados volt, kérvényt intézett a miskolci 65. gyalogezred parancsnoksághoz, amelyben kérte: hogy adják meg az engedelmet özvegy *Jünger* Jánosné született *Rácz* Alojziával való házassághoz. A kérvényben megírta, hogy az asszonnyal már husz esztendeje, főhadnagy kora óta együtt él s hogy a viszonyból négy gyermekük származott, akiket most, mielőtt kilépnek az életbe, törvényesíteni szeretne. A kérvényt Munkácsról, — a miskolci 65. gyalogezred negyedik százada állomásozik Munkácsra s Härtl már akkor is ott szolgált, — postán küldte el Munkácsra. Néhány nap múlva megérkezett az ezredparancsnokság válasza, melyben felszólította a századost, hogy terjessze be a jövődől felesége multjára vonatkozó adatokat. Härtl meg is felelt ennek a kívánságnak és elküldte az asszony első férjének halotti levelét, melyből kitűnt, hogy az első férj *Jünger* János építővállalkozó, belső hajban, vesegyulladásban halt meg Zágrábban, az ottani kórházban.

A halotti levél horvát nyelven volt kiállítva s az ezredparancsnokság megbizta egyik, a délszláv nyelveket értő tisztjét, hogy az iratot fordítsa le németre. A fordítás el is készült az ezredparancsnokság pecsétjével hitelesítették is és visszaküldték az ezredirodába, hogy az csatolja az alezredes kérvényéhez. Hogy az ezredirodában mi történt, azt majd csak a meginduló katonai vizsgálat fogja kideríteni. Bizonyos azonban, hogy a kérvény mellé *nem Jünger János halotti levele* került, hanem egy egészen más emberé, egy *Jung Péter* nevű kőművesmunkásé, aki véletlenül ugyanazon a napon halt meg, ugyancsak Zágrábban. Härtl alezredes családjában senki sem tud horvátul. Az is meglehet, hogy a zágrábi plébánia hivatal tévedett és *Jung Péter* halotti levelét küldte meg Härtlnek *Jünger Jánosé* helyett. A nyomozás dolga lesz kideríteni, hogyan került az ak-

Két apáca kipirult arccal, lesütött szemekkel, vár a kegyelmes ur megszólítására. Odább egy pap sutlog valamit egy sápadt képű fiatalembernek, háboruból visszatért hitbuzgó katonatiszt szorongat pecsétes levelet a kezében, vidéki olasz pap is van vagy öt a teremben rajtuk kívül. Templomi csend, aztán mozgolódás, kitarul a nagy szárnyas ajtó, a libériás inas mély meghajlással bocsájtja be az ujonnan érkezőt, egy biboros főpapot, aki előtt önkéntelen tisztelettel hajlunk meg mindannyian, a kegyelmes Major domus elébe siet, kezét csókol neki, aztán pár pernyi halk sutlogás után, újabb kézcsoák, a bibros eltávozik.

Sorra kerülünk. Atadjuk ajánló levelünket, a monsignor jól megnézi, aztán rajtuk siklik végig a tekintete, megkérdezi a szállodánk címét és barátságos fejbólintással elbocsájt bennünket. Azt már tudjuk, hogy az audiencia idejét pápai futár tudatja levélben (két lira borralaló). Ezt a levelet várjuk aztán türelmetlen türelemmel. Elmulik a nap és semmi hír a Vatikánból. Aggódva nézünk az asznapi ujságokat, nincs e valami rossz hír a szent atya egészségi állapotáról. Semmi. Öszentsége jól van, délután ötkor a biboros államtitkárral rendes kocsiutját tette meg a Vatikán kertjeiben. Aztán megint várunk. Elmulik a szombati nap is. Ebédhez visszatérünk a szállodánkba, a portás sugárzó arccal lobogtatja felénk az este hétkor érkezett meghívót.

Örömmel futjuk át az olasz nyelvű értesítést, hogy öszentsége vasárnap délelőtt negyed tizenkettőkor kegyes lesz bennünket fogadni.

tak közé *Jung Péternek*, a zágrábi munkásnegyedben elhalt nyomorult munkásnak a halotti levele, *Jünger Jánosnak*, az építővállalkozónak a halotti levele helyére. Bizonyos azonban, hogy odakerült s hogy annak az alapján ítélkezett a 65. gyalogezred tisztikara, amikor kimondta, hogy az asszonyt nem fogadja be, mert egy munkásnak az özvegye nem tekinthető egyenrangúnak. Härtlnek sohasem mutattak meg az ügyében összegyűlt iratokat, azok előbb sz ezredirodában voltak, majd felkerültek Kassára a hadtestparancsnoksághoz s annak az irodájában porosodtak, amíg *Boroevics* altábornagynak szüksége nem lett rájuk. Akkor kikeresették őket s azóta a hadtestparancsnok fiókjában vannak. Ott van köztük *Jung Péternek* keresztlevele is, a *Jünger Jánosé* helyén. Bizonyítéka ennek *Boroevics* altábornagynak a 65. gyalogezred tisztikarához június tizenhatodikán intézett napiparancsa, melyben elmondja a Härtl-affér történetét s amelyben szintén *Jung Pétert*, a kőművest említi az asszony férjeként, a *Jünger János* nevet nem említi, mint ahogy ez a név az egész katonai eljárás során egyetlen egyszer sem fordult elő.

(Az első férj.)

Jünger János Sziléziában, Troppau mellett egy kis faluban, Klein Petersdorffban született. Az apja építész volt és ő is erre a pályára készült. A pallerságon kezdte, majd átvette apja üzletét és vállalkozó lett. Már gazdag ember korában ismerkedett meg *Rácz Alojziával* — Härtl alezredes mai törvénytelen feleségével — s nőül vette. Házasságukból három gyermekük származott, akik mind a harman itt élnek a fővárosban. A fiuk árvaszéki jegyző Pestvármegyében. Ennek a *Jünger Jánosnak* a bátyja, *József*, osztrák katonatiszt volt, végigharcolta az olasz háborút és a magyar szabadságharcot, küzdött a poroszok ellen és kapitány korában ment nyugdíjba. *Kremsierbe* vonult vissza, ahol városatyja volt hosszú évekig. Ennek a fia, *Henrik*, ma is katonatiszt és az 57. gyalogezredben szolgál Galiciában. Az asszony férje tehát nem volt munkás, jómódu polgár volt, aki ellen már csak azért sem emelhetett volna kifogást a hatvanötödik gyalogezred tisztikara, mert hiszen az öccse, bátyja, egész családja csupa katonatiszt volt.

Zágráb egyik külvárosában, egy nyomorult oduban találtak halva egy reggelen, ezelőtt huszonhárom esztendővel egy kőművesmunkást. Előtte való nap leesett egy állványról, megütötte magát, hazament, lefeküdt és másnap reggelre meghalt. Ez az ember az a *Jung Péter*, akinek a halotti levelét a Härtl-ügy irataihoz csatolták. *Jung* vadházasságban élt egy cseléddel, aki később egy zágrábi mulatóhelyen volt pincérleány, majd felkerült a fővárosba s itt a Rostély-utcában, az egykori *Ferenci* kávéházban volt kaszírnök. Ennek a nőnek *Hrvatic Katalin* a neve és két esztendővel ezelőtt halt meg a szegényház-téri menedékházban. A pálinka ölte meg.

Ugyátszik, innen származhatik az a rege a Härtl-gyermekek anyjáról, hogy fiatalabb korában pincérleány volt.

(A Rácz család.)

Rácz Alajzia előkelő északmagyarországi családból származik és rokonságban van a Csáky grófi és a Károlyi grófi családokkal. Nagyapja, *Rácz Demeter*, *Károlyi Ferencnek* volt a jószágigazgatója, aki a gróf sógorúját, *Csáky Ilona* komeszt vette el feleségül. Ő építette *Munkács* mellett, a *Csernek-hegyen* a *Szent Bazil-rend* kolostorát s a kolostor falában még ma is ép márványtábla őrzi az emléket.

Ennek a *Rácz Demeternek* a fia volt *Rácz Pál*, Härtl Lujza édesanyjának az apja, aki a családi vagyonnak ugyszólván teljesen a nyakára hágott és halála után alig maradt annyi, hogy abból az özvegye kibérelhette a munkácsi tiszti kantint. Ennek a jövedelméből tartotta fenn magát és nevelte gyermekeit.

(Fölfedezik a hamis okiratot.)

Épen egy hónapja, a kassai járásbírószági tárgyalás előtt egy nappal, *Boroevics-Szvetozár* altábornagy, hadtestparancsnok, magyarázta meg a Härtl-ügyben elfoglalt álláspontját. Az altábornagy annak idején aktákkal is igazolta állításait és többek között felmutatta a kérdéses halotti levelet, *Jung Péterét* is, mely az 1884/ab. 1907. iktatószámot viselte.

— Lássá — mondotta akkor a hadtestparancsnok az ujságíróknak — azok azt állítják, hogy uriember volt az asszony első férje és ők

maguk terjesztették fel ezt a halotti levelet, melyből kitűnik, hogy munkás volt és a zágrábi munkásnegyedben halt meg.

Boroevics nyilatkozatainak keretén belül szóról-szóra leközlötték a lapok ennek a halotti levelnek a szövegét. Azóta egy hónap telt el.

Härtl alezredes nyomozni kezdett és megtudta, hogy az okirat hamis. Hogy miképen került az iratok közé a zágrábi munkásalakások halottjának ez az utolsó bizonyítéka, ma már nem lehetett megállapítani — öt esztendő telt el azóta és az ezrediroda akkori alkalmazottai szerteszóródtak két országban, — annyit sikerült kideríteni, hogy hamis alapon ítélkeztek esztendők óta. Härtl alezredes felett, hogy itt még a legjobb esetben is, borzalmas tévedésről van szó. A további katonák kötelessége és rájuk vár az a feladat is, hogy az esztendők óta méltatlanul és ártatlanul földözött alezredesnek megadják a kellő elégtételt.

Izgalmas repülés.

— Kvasz András lezuhant Aradon. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 9.

Repülőversenyt hirdetett tegnapi az E. M. A. M. (Első Magyar Aero Művek), amelyen az előleges jelentések szerint, három magyar aviatikusnak, Kvasz Andrásnak, Dobosnak és Minárnak kellett volna résztvennie.

Csunya, hideg, kellemetlen, szeles idő volt tegnap délután s a kedvezőtlen idő a publikum nagy részét visszatartotta. Mindamellett, főleg az olcsóbb helyeken, mintegy 800—1000 főnyi közönség verődött össze. Kint a nagyerdő alatti mezőn oly óriási szélvihar dühöngött hogy eleve lehetetlennek látszott, hogy a repülőversenyt, repülési produkciót meg lehessen tartani. Mindjárt el is terjedt a közönség közt annak a híre, hogy Minár és Dobos egyáltalában nem fognak felszállni, mert Minár nemrég lezuhant, nem tud repülni, Dobosnak pedig nem érkezett meg a gépe.

Kvasz a nagy szélviharban is lelkiismeretesen eleget akart tenni kötelességének. Fél négy órakor a tribün elé vontatta gépét, amely szemre egyáltalán nem volt olyan tetszetős, mint például Vlaicué. A szakértők, akik tisztában voltak, hogy a 12—20 másodperc-méteres szélben nem lehet repülni, azt hitték, hogy Kvasz csak motorpróbát akar végezni. A motor be is gyújtott s Kvasz a hozzáértők meglepetésére szél ellen startolva néhány méternyi futás után gépével a levegőbe emelkedett. A gép másiel, két méternyi magasan volt, amikor egy hirtelen szélroham a hatsó részét magasra emelte. Kvasz, hogy a szélrohamot elkerülje, fordulni akart, de ebben a pillanatban a gép orrával előre, majdnem egy teljes fordulatot írva lebukott.

Rémülve szaladt a közönség a lezuhant géphez. A zuhanás ugyanis, habar nem magasból történt, igen veszedelmes volt. Az első pillanatban úgy látszott, hogy a nehéz gép Kvaszra esett, de Kvasz szerencséjére akkor, amikor a gép felfordult, fejével előre kiesett a gépből s csak bal térdét sértette meg.

Az összezuzott gépről — amelynek a légszavarja is eltört — azonnal leszerelték a szárnyakat. Magát a gépet a tribün mellé vontatták, míg a használatatlanokká vált törött szárnyakat Kvasz erymásra rakta, benzinnel leöntötte s felgyújtotta.

— Eleget szolgáltak már engem huszonegy hónapon keresztül! — mondotta, amikor a lángnyelvek magasra csaptak.

Stauber Andor dr. hatósági orvos kocsiján elszállította Kvaszt és bekötözte sebeit, a közönségnek pedig tudtára adták, hogy a repülést a jövő vasárnap tartják meg. Jellemző, hogy alig akadtak a közönség körében zugolódók; részvételt voltak Kvasz iránt s általában úgy tekintették vállalkozását, hogy azzal a fizetőközönséggel szemben való kötelezettségének akart eleget tenni.

A repülés rendezőse különben azt közli velünk, hogy szeptember 23 án okvetlen megtartják a repülést és a most váltott jegyek érvényesek oda. Aki akarta annak különben is visszafizették a jegy árát. Valószínűnek tartjuk, hogy a 23 iki repülés szépen sikerül és jól rekompenzálja a közönséget.

Arad a manőverben.

— Mozgalmas élet. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 9.

Arad a hadműveletek megindulásával belekeült a próbaháboruban összecsapó ellenséges hadtestek közepebe. A Maros tulsó partján az északi hadtest seregei vonulnak az átkeles pontja felé, az innenső parton pedig besodródnak Aradig a vármegye szivéből a Mezőhegyes irányába törtető kek csapatok.

Reggel két katonai repülőgép jelent meg a város felett. Déli irányból jöttek és mintegy négyszáz méter magasságban vonultak el Mezőhegyes felé vezető utjukban. A vörösök táborához tartozó repülőgépek felderítő utjukat minden akadály nélkül tették meg. Aránylag alacsonyan jártak és motorjuk berregése is lehangzott. Később újabb hadirepülőgépek jelentek meg, most már jóval nagyobb magasságban Arad felett. Az apró pontnak látszó hadigépmadarak könnyed suhanással bukkannak fel a déli látóhatáron és tűnnek el az északon.

Délben egy órakor érkeztek meg az első hírnökei annak, hogy nagyobb tömegű katonaság érkezik Aradra rövid tartózkodásra: gyalogság, lovasság: egy egész hadosztály. A kékek táborához tartoznak ezek; a szállásosinálók csákóján legalább kek vászonszalag csavarodik körül. A szállásosinálók nyomában már jöttek is a kékek elővédjenek csapatai. Megszállottak a városba vezető utak torkolatát, fényszórókat állítottak fel a városhaza tornyába, őrséget küldtek a Marospart-ra, ahol kellő fedezet alól kémelelték az esetleg telbukkanó ellenséget, amelyet a Maros magasra dagadt széles csikja választ el a kékektől. Atke lestől nincsen mit tartani, mert a vörösök még vasárnap bejutottak az aradi várba, kétkőn megerősített őrséget hagytak hatra, a vashidat pedig elpusztították. Az emléti „hidfelrobbantás” jeléül fehér zaszlócska leng a hidakon es csak polgári emberek, közömbös várbeli katonák közlekedhetnek szabadon. A harcoló feleknek nem szabad a hidakra lépni. Átusztatva, vagy pedig pontonokon lehet csak Arad mellett egyik partrol a másikra jutni az északi, vagy déli seregek csapatainak.

A kek sereg elővédjenek érkezésével csaknem egyidejűleg jöttek Aradra a döntnökök. A hadvezetőségnek ugyanis azt jelezték, hogy Arad mellett összecsapás várható a két ellenfél között, mert nincs kizárva, hogy átjut valamelyik a Maroson. A döntnökök közül Aradra érkeztek Braun tábornagy, Hugó gróf altábornagy, Müllmeyer alezredes, Demus alezredes, Waldherr kapitány, Schwatz, Papp, Paterna, Albrecht, Borovitsa főhadnagyk, Ráth és Ábrahám őrnagyk, Schmitzler százados, Schauerwald törzsorvos, Kransky ezredorvos. Aradon van még ócsai Nagy Gyula csendőrezredes.

A döntnökök a Fehér Kereszt szállóban szálltak meg, hogy bevárják az eseményeket.

Délután fél hatkor érkezett meg végre Aradra a kékek kimerült hadosztálya. A katonák kora hajnalban keltek utra Zarándról és nagyon rövid pihenőkkel megszakítva éllen-szomjan tették meg az ötven kilométeres utat. A huszadik hadosztály ez, amelynek a lehető legrövidebb idő alatt Mezőhegyes mellé kell vonulnia, hogy ott szembeszálljon az átkelelő vörösökkel, illetve támogassa az ott már operáló kek csapatokat. A hadosztályt az eredeti tervek szerint nem is akarták Aradra behozni, azonban a kemény menetelés okvetlenül szükségessé tette az éjszakai pihenőt. Épen a váratlan intézkedés következtében alig sikerült valahogyan elszállásolni a bevonuló katonákat.

Nagy Ottokár tb. tanácsnos, a katonaugyosztály vezetője kénytelen volt bejelenteni a nála jelentkező szállásosinálóknak, hogy a váratlanul történt elszállásolást korántsem lehet úgy végre-

hajtani, mintha a beszállásolási törvény értelmében 24 órával előbb jelentik a hadosztály érkezését.

— Ej uram! — válaszolt a szállásosinálók egyike, egy napégette arcu huszár főhadnagy — nem beszállásolási törvény kell nekünk most.

És bizony a bevonuló hadosztály legénységét csakugyan olyan háborus módon szállásoltak el. Amikor fél hat tájban Mikelaka felől megérkeztek a katonák és ideiglenesen a Béla-téren álltak fel, néhány tiszt és altiszt sorba járta a környékbeli utcákat. Sorra bekopogtattak a házakba és egy kettőre megállapították:

— Itt egy félszer van: huszonöt ember előfér... Széles kapualja: ötven ember... Mosókonyha: husz ember...

A kapukon megjelentek a kis, sebtében írott papirlapocskák: a beszállásolt legénység, tiszték megjelölésével. A tisztéknek jóval nehezebben lehetett szállást biztosítani; különösen a tisztlovak elhelyezésével volt sok baj, mert istálló bizony nagyon kevés van az aradi polgári házakban. A tisztéket azonban szívesen látták a mosolygós lányos házaknál...

Két óra után holtra fáradva, az ötven kilométeres uttól betegen inkább bedőlték mint bevonultak a legények szállásaikra és ennielő után néztek. Mert ilyesmiről, élelmészről, tábori konyhák főztjéről még kevésbé gondoskodtak a 20. hadosztály számára, mint szállásról. Félóra alatt a Béla-térről a Szabadság térig minden élelmiszeres boltot kifosztottak az éhes katonák, akiket különben a szállásadók is elláttak avval, ami épen a háznál akadt.

Ugyanugy árasztották el a hadosztály katonái Gajt is. A hadügyminiszteri rendeleteben megállapított hat órai pihenő alighogy kijut a legénységnek, mert még hajnal előtt 2 és 3 óra között utnak indulnak Mezőhegyes, Szeged felé...

Ha csak valami közbe nem jön: mert a vörösök a Maros tulsó partján nyugtalankodtak. A kékek benn a városban roppant nagy óvatossággal jártak el: a hadosztály hadipénztárát a városházán helyezték el, amelynek tornyán egész éjszaka működött az Aradra vezető utakat vizsgáló fényszóró sugara. Kerékpáros készenlét helyezkedett el a városházán: vinni hozni a híreket. A Kossuth park fűvén, köszegélyü kerítésén, padjain egy század negyvenhármás baka táborozott: a báró Andrányi háztól a Luther-térig. A gulába rakott fegyverek előtt szuronyos örök lesték éberren az induló jelét, a fegyvergülek mögött pedig félig fekve, félig fekve, félig ülve a sárban mocskokban elterülve, éhes gyomorral; de az éhségnél is kinzóbb kimerültséggel aludtak rövid álmot a szerencsétlen bakák, akiknek reggelre kelve újból frissenek, harcésköznek kell lennie, újabb ötven kilométert kell rohannia Mezőhegyes felé a döntő ütközetbe...

A hadosztály minden ébersége mellett sem tudta kikerülni a vörösök cselvetését. A várbeli vörösök ugyanis az éj sötétjében egy erős járőrt juttatott át csolnokon a Maros innenső partjára: Mikelakara. A járőr feladata úgy látszik az volt, hogy az Aradon táborzó ellenség helyzetét, erejét kikémlelje. Ez sikerült is. Észleléseiket fénytávírójelekkel adták tudtára a várbelieknek. A huszadik hadosztálynak a Maros partján felállított előőrse észrevette ugyan a fénytávíró működését, de későn és a kiküldött vörös szakasz híradásait már nem tudta felfogni.

TANÜGY.

(—) A kereskedelmi iskolai internátus. Az Aradi Kereskedelmi Testület elnöksége annak a közlésére kérte fel lapunkat, hogy a városi közigazgatási bizottságának szombati értekezletével kapcsolatosan megjelent kombinációk, mint-hogyha az aradi kereskedelmi iskolával kapcsolatos internátust a testület meg akarná szüntetni, nem felszinek meg a valóságnak.

AZ ARADI KÖZLÖNY telefonszámai:

Szerkesztőség (éjjel-nappal)	— 357
Szerkesztőség (csak éjjel használható mellékállomás)	— 151
Kiadóhivatal és hirdetői osztály	— 151
Nyomda	— 151

A trónörökös a csanádi próbaháboruban.

(Sulyos baleset a hadgyakorlaton. — Izgalmas átkelések a Maroson.)

— Kiküldött munkatársunktól. —

Mezőhegyes, szeptember 9.

A sok millióba kerülő próbaháboru végső kifejlődéséhez jutott Arad-, Csanád- és Békésmegye területén. A hadsereg legfőbb parancsnoka, Ferenc Ferdinánd trónörökös ma korán reggel megérkezett a mezőhegyesi főhadiszállásra, amely pompázó diszben fogadta Magyarország jövőd királyát. Az első fogadtatás Makón volt, ahol a trónörökös csaknem egy óráig időzött. Azután nagy kíséretével tovább utazott.

Ma délután Ferenc Ferdinánd automobilon kirobogott a hadgyakorlat területére s Apátfalvánál végignézte a vörös színű támadó csapatoknak a Maroson való izgalmas átkelését, amelyet a védekező kék színű sereg mindenáron meg akart akadályozni.

Az idő nem kedvez a drága próbaháborunak. Folyton esik, novemberi hideg van és a szegény legénység dideregve teljesíti nehéz gyakorlatait. Baleset is volt a hadgyakorlaton. Egy automobilon főhadnagyot sulyos sebeivel a makói kórházba szállítottak. Az apróbb balesetekről a háborus állapotban nehezen működő hírszolgálat még nem birt adatokat szerezni.

Az *Aradi Közlöny* a manőver tartamára egyik munkatársát, *Teller Kálmánt* küldte ki a próbaháboru területére. Az alább következő részletes tudósítás legnagyobb része az ő lelkiismeretes, de sok fáradságot igénylő komoly munkájának produktuma.

A makói fogadtatás.

Makóról jelentik a Magyar Távirati Irodának: Ma reggelre volt jelezve Ferenc Ferdinánd trónörökös érkezése és ebből az alkalomból már a kora reggeli órákban tömegesen özönlött a közönség a pályaudvar felé, hogy jelen legyen a fenséges ur fogadtatásán. — A pályaudvar perronján csak a város előkelő közönsége talált helyet, a közönség legnagyobb része a pályaudvar körüli teret lepte el. A vasutállomás virágokkal pompásan fel volt díszítve. A rend fenntartására mindössze négy csendőr volt az állomásra rendelve.

Reggel hat órakor az itt lévő osztrák és magyar önkéntes automobilsapat tagjai automobilszerekkel sűrű rajokban vonultak fel az állomáshoz, majd a perronon katonás formációban felállottak. A trónörökös fogadására megjelent a perronon *Hervay István* alispán, a főispán képviselőjében, *Glattfelder Gyula* csanádi püspök, a megyei és városi főtisztviselők.

Késsel hat óra után érkezett meg az első különvonat, mely a külföldi katonai attasékot hozta. Érdekes és festői látványt nyújtottak a különböző diszgyenruhában lévő attasék, akik megérkezésük után a perronon állottak fel és várták a trónörökös vonatának érkezését. A trónörökös hozó vonat reggel 6 óra 52 perckor robbogott be a pályaudvarra. Az első kocsiiban érkeztek a magas katonai méltóságok, *Lipót Szalvátor*, *Frigyes* főhercegek továbbá *Károly Albert* főherceg, aki mint parancsörtszt fog működni a trónörökös oldalán mellett. A trónörökös kiszállt kocsijából és mindenekelőtt *Marx János*, a magyar kir. államvasutak elnökgazdájának és *Fábry Sándor*, az Arad-Csanádi vasut vezérigazgatójának jelentését hallgatta meg. Majd a főhadsegédek tették meg szokásos reggeli jelentéseiket a trónörökösnek. Ferenc Ferdinánd főherceg ezután a közönség dörgő éljenzése közben közeledett a perronhoz.

Hervay István főispánhelyettes meleg és lelkes szavakkal üdvözölte a trónörökösöt a vármegye közönsége nevében. A trónörökös köszönetet mondott az üdvözlésért és érdeklődött az iránt, vajon a hadgyakorlatok nem-e okoztak károkat a közönségnek. A főispánhelyettes azt válaszolta, hogy

eddig semmiféle panasz nem érkezett és panaszok esetére gondoskodva van arról, hogy a közönség teljes kártérítést kapjon az esetleges károkat. Ezután a főherceg a természetviszonyok iránt érdeklődött.

A fenséges ur ezután *Glattfelder Gyula* csanádi püspökhöz lépett, akit igen szívélyesen üdvözölt és többször megrázta kezét és hosszabb ideig barátságosan beszélgetett vele a többi között a bécsi eukarisztikus kongresszusról is. A trónörökös, miután újból megrázta a főpásztor kezét, *Marx János* államvasuti elnökgazdájához fordult, vele kezét fogott és hosszabb beszélgetéssel tüntette ki. Szíves szavakat intézett *Fábry Sándor* vezérigazgatóhoz is.

A trónörökös most a magyar önkéntes automobilsapathoz fordult és bemutatta magának az önkénteseket, akikhez barátságos szavakat intézett. Majd az osztrák önkéntes automobilsapathoz lépett és fogadta az önkéntesek bemutatkozását.

Kellemesen lepte meg a trónörökösöt, hogy a fogadtatási ceremónia egész ideje alatt négy katonai repülőgép keringett a pályaudvar felett körülbelül 1200 méter magasságban. Ferenc Ferdinánd főherceg erre *Glattfelder Gyula* csanádi püspökhöz ment vissza és hosszabb ideig beszélgetett vele, majd másodsor *Marx János* államvasuti elnökgazdájához lépett és szintén szívélyesen beszélgetett vele.

Pont hét órakor a parancsörtszt jelentette, hogy a vonat indulásra készen áll. A trónörökös *Glattfelder Gyula* csanádi püspöktől, *Hervay* alispántól, a külföldi katonai attaséktól szívélyesen elbucuzott és felszállt a vonatra. A közönség szüntelenül zugó éljenzésben és ovációkban részesítette a trónörökösöt, aki kocsijából katonás üdvözléssel köszönetet intett. Hét óra öt perckor a vonat a jelenlévők dörgő éljenzése közben elindult.

(A külföldi attasék a városban maradtak és az önkéntes automobilsapatok gépein vonultak be a városba. Egy részük *Glattfelder Gyula* püspök vendége, a többiek az EMKE-internátusban vannak elszállásolva.)

Makó város környékén, különösen Földeákon, nagy csapatok vonulnak fel. A hadműveletek megkezdődtek. Földeákon erős csapat áll, hogy biztosítsa a Maroson való átkelést. Nagy hátrány, hogy az idő kedvezőtlen, hűvös, esős. Az eső majdnem szakadatlanul esik, nagy sár van, mely a szállítást igen megnehezíti. Az a hír, mintha tifusz volna, teljesen alaptalan. Semmiféle járvány a hadgyakorlatok területén nincs és nem is lehet, mert az ivóvizet mindenütt kitünő értéki kutakból merítik.

A trónörökös Mezőhegyesen.

Reggel fél nyolckor a mezőhegyesi pályaudvaron megjelent *Szücs Mihály* csendőrezredes szárnysegédével, megkezdődtek az előkészületek a trónörökös fogadtatására. A pályaudvaron egyetlen-egy felesleges vasuti kocsi sem áll, a sinek tisztára vannak seprve és az ünnepélyes külsőt öltött csinos telep lakossága is felvette ünneplő ruháját s a pályaudvar felé igyekszik, azonban a szigeru intézkedések miatt csak igen kis érdeklődő közönség csoportosul, hogy megvárja az udvari különvonatot, amely a trónörökösöt hozza Makó felől. Nyolc óra felé megjelenik *Serényi Béla* gróf földművelésügyi miniszter fekete diszmagyarban, vele *Koós* miniszteri osztálytanácsos a titkára. A Máv. udvari sátora előtt állnak fel *Bissingen* gróf vezérőrnagy, a mentelep országos felügyelője, *Podmaniczky* Béla a mezőhegyesi mentelep parancsnoka, *Darányi* Béla, az állami jószágok főigazgatója, *Jankovich* Lőrinc mezőhegyesi jószágkormányzó és *Petrovics* főbíró. A polgári méltóságok mind diszmagyarban, a katonák katonai diszben.

Nyolc óra 13 perckor robbogott be az Acsev. mozdonya által vont udvari vonat és erre az

időre az újságírókon kívül és a hivatalos személyiségeken kívül a csendőrök által vont kordonon belül senki sem tartózkodik. Előállott erre az időre a ménesbirtok gyönyörű négyes fogata, amely a trónörökösöt a lakására fogja szállítani. Néma csend fogadta a vonatot, amely a diszszátor előtt állott meg. A mozdonyról fűgőn leugrik *Vass Gusztáv* Acsev. főfelügyelő, a ki a trónörökös szalonkocsijából kilépő *Fábry Sándor* Acsev. vezérigazgatóval együtt a vonatot Szegedtől Mezőhegyesig vezette. *Fábry* dr. diszmagyarba öltözött délceg alakja az első, aki a megjelenteket üdvözli, majd pedig nemsokára leszáll a trónörökös, mögötte egy szőke bajszú, rózsás arcú fiatal ember tüzérhadnagy uniformisban a vállán átvette a szolgálati jelvényt, a kartuss, valamint a vezérkari tiszteket jelző szolgálati fekete-sárga öv. A trónörökös leszáll *Bardolff* dr. ezredes, a főherceg katonai irodájának vezetője, valamint az oda beosztott tisztek. Ferenc Ferdinánd lovassági tábornok szolgálati egyenruhában van, pompás, az egészségtől duzzadó az arc színe, barátságosan szalutál jobbra és balra, azonban egy éljen nem hangzik fel, Magyarország jövőd királyát a nép nem várta.

Elsőnek *Serényi Béla* gróf intéz hozzá néhány üdvözlő szót, miután a trónörökös kezét fogott vele, odalép az egyenes sorban feszesen álló hivatalos személyiségek elé, megszólítja *Bissingen* gróftól, akivel kezét fog, majd átveszi *Podmaniczky* báró jelentését, akinek igen melegen megrázza a kezét, aztán *Petrovics* főszolgabíró bemutatkozását fogadja és így sorba valamennyi urat megszólításával tüntette ki. A bemutatkozás és fogadtatás alig tartott öt percig, a trónörökös azután fesztelen beszélgetés közben *Serényi* gróffal a diszszátoron át a négyes fogathoz megy és abban helyet foglalva *Károly Albrecht* főherceggel indulni akar.

Ebben a pillanatban azonban megjelenik főlakája, aki a vállaira borítja piros bélésű csukaszürke színű gallérját, amelyet a trónörökös szoroson összefog. A négyes megindul és néhány pillanat alatt a főhadiszállásul szolgáló jószágkormányzó kastélyba röpti a fenséges urat, aki, mint azt megirtuk, *Jankovich* igazgató lakosztályában nyert szállást.

Utána *Serényi* miniszter ül kocsiba titkárával, majd pedig a kíséret többi tagjai követik őket és mire valamennyien a trónörökös lakása elé érnek, kezdetét veszi egy gyönyörű színes kép: a főhadiszálláson tartózkodó tábornokok, beosztott tisztek bemutatkozása.

Ennek az érdekes jelenetnek, igen nagy nézőközönsége akadt és megszámlálhatatlan fényképezőmasina, sőt egy mozigép megkezdte kattogását, berregését, hogy a hosszú front előtt ellépő és minden egyes tábornokkal beszélő, kezét fogó trónörökösöt ebben a legfőbb katonai funkciójában megörökítse.

A katonatisztek hosszú sorát *Lipót Szalvátor* főherceg, tüzérségi főfelügyelő nyitja meg, akif melegen üdvözöl a nálánál sokkal fiatalabb trónörökös, majd a tőle idősebb *Frigyes* főherceggel beszélget hosszabban. Az udvari és katonai etikett egyik érdekes megnyilvánulása, hogy a főhercegek mellett közvetlenül állott *Avarescu* ezredes, a román hadsereg vezérkari főnöke, aki mint vendég tartózkodik a hadgyakorlatokon, akivel a trónörökös francia nyelven beszélgetett. Ezután *Auffenberg* hadügyminiszter, a hadseregfelügyelő, *Georgi* landwehrminiszter és utána közvetlenül *Haza* Samu honvédelmi miniszter következtek és még néhány tábornok, akik mind megszólításban részesültek, majd pedig alantosabb rangú tisztek, akik különféle minőségű szolgálatot teljesítenek és mint ilyenek jelentkeztek és a sor legvégén a Mezőhegyesre vezényelt burgzsandárok parancsnoka egy majdnem combig érő lakkeszimat, fehér szarvashörnadrágot,

barna waffenrockot és dusan aranyozott sisakot viselő főhadnagy részesült a kitüntető megszólításban és ezzel a főhadiszállás katonai parancsnokainak bemutatkozása véget is ért. A diszmagyarba öltözött hatósági tisztviselők néhány lépéssel távolabb várakoztak. Érdekes, hogy Grziceski alezredes, a főhadiszállás térparancsnoka még akkor is fotografálta a katonai aktust, amikor a főherceg egy egy tiszt elé állott, hogy jelentését átvegye. Károly Albrecht főherceg fenséges nagybátyja megott feszes tartásban lépésről lépésre követte az osztrák—magyar hadsereg fővezérét.

A jelentkezés befejeztével a trónörökös Serényi Béla földmivelésügyi miniszter kíséretében lakosztályába vonult.

De nem sokáig maradt a lakásán. Egy órával megérkezése után egyszerre csak megjelent a sétányon harmadmagával és a Központi szálló felé tartott, ahol a tiszti étkezde van. Egy keresztutnál hirtelen megállott. Szemöldökét összeráncolva nézett egy nem messze tőle összeverődött ujságíró csoportra, melynek egyik másik tagja fényképező gépét tartotta elébe.

Ferenc Ferdinánd visszafordult és lassu léptekkel sétált a kastély felé, ahol lakosztálya van. Közben hadsegédei, de egy izben ő is hátra nézett, vajon ott vannak e még a fotografálók és amikor látta, hogy azok bizony nem mozdultak el helyükről, egy burgzsandárt intett magához, aki megkérte a fényképezőket, álljanak félre. Ennek megtörténte után a trónörökös folytatta sétáját a szálló felé; be is ment az Offiziers Messébe, ahol a jelen volt főrangú tisztek, köztük Aulenberg közös hadügyminiszter, Schemua vezérkari főnök és mások mely hódolattal fogadták. Tíz perc múlva Ferenc Ferdinánd hadsegédei kíséretében elhagyta a tiszti étkezőt.

Az ebéd.

Pont délben a Központi szállóudvarban udvari ebéd volt. A lakomán megjelent Ferenc Ferdinánd is és közel másfél órát töltött a meghívott vendégek társaságában. Azt mondják, hogy a trónörökös sokat beszélt a hadgyakorlatokról és kifejezte meglepődését a már eddig látottak felett. Az ebéd menüje ez volt:

Diner du 9 September 1912.

Potage aux boules de beurre.

Bauf.

Pommes de terre.

Epinards.

Faisans, Perdrix aux lentilles de lard, aïelles rouges.

Riz glacé au jux de fruits.

Fruits.

Fromage.

Café.

Az ebédre hivatalos volt: Serényi Béla földmivelésügyi miniszter, Glattfelder Gyula dr. püspök, Marx János Máv. elnökgazdát, Fabry Sándor dr. Acsev. vezérigazgató, Vass Gusztáv főfelügyelő, Hervay Gyula alispán, Petrovics Mihály főszolgabíró, Jankovich Lőrinc jószágigazgató, Darányi Béla főigazgató, Koós miniszteri osztálytanácsos.

Incidens. — Epizódok.

E helyen említjük meg, hogy az éjszaka a mezőhegyesi Központi szállóban *kellemetlen incidens történt*. A hotelbe ugyanis csupa magasrangú tiszt szállt meg. Ezek egyike, Frank Liborius csapatfelügyelő éjfél tájban úgy találta, hogy a földszinten levő polgári étkezőben nagy a zaj, amelytől nem tudott aludni. A nevezett helyen ugyanis polgárok borozgattak s mivel többen voltak, mulatozásuk zajjal járt. A hadseregfelügyelő csendőröket küldött le, akik a társaságot kivezetették az étteremből s a termet az éjszakára lezárták. Ezt a főpincér sinylette meg. A kitzskolt vendégek ugyanis nem értek rá fizetni s a legtöbbjük elbucicelta a cebhet.

Az ujságírók közül tizen-tizenöten a harc-terre szóló engedélyjegyüket megkapva a Központi szálló polgári éttermébe vonultak, ahol egész se-

reg magasrangú katonatisztet találtunk, köztük Frigyes és Lipót Szalvátor királyi hercegeket. A katonák szívesen látták az ujságírókat és különösen Frigyes királyi herceg érdeklődött utánuk. A hírlapírók villásreggelizni ültek, de nem kaptak hozzá kenyert.

— A pékek ma nem sütöttek — exkuzálta magát a szállodás — még tegnaptól sem maradt süteményem. Mindössze egy három napos veknim van.

Hangosan beszélt a vendéglős. Frigyes királyi herceg is meghallotta és az ő asztalán levő süteménykosárra mutatva szólott magyarul:

— Kínálja meg az urakat!

A következő pillanatban friss, ropogós kiflikkel, zsemlekkel voltunk bőven ellátva. A Mezőhegyesre hozott udvari pék ugyanis ma reggel sütött.

Bocsássanak meg, hogy most pár percre elrünk a tárgytól és a magyar ipar éhbetegségéről, meg az osztrák élelmességről siránkozunk, egy hadgyakorlati emlékérem és ugyanilyen célt szolgáló képeslevelezőlap kapcsán. Egy bécsi gyár közel százezer rézérmet veretett. Az egyik oldalon a felség és Ferenc Ferdinánd reliefjével, a másikon német és hasonszövegű magyar felirattal, amely így hangzik:

„A Mezőhegyesi nagy hadgyakorlatok emlékére 1912.”

A levelezőlap, amelyen az uralkodóház több tagjának és a hadvezetőség tagjainak arcképei mellett Mezőhegyes egyes szebb részei láthatók, még kedvesebb. Ez áll rajta:

„Üdvözlét az 1912 ik évi nagy hadgyakorlatokról Szegeőm és Mezőhegyes mellett.”

Eltekintve az érem és a levelezőlap hibás magyarságától, hosszantó az, hogy az osztrák gyár annak tetejében, hogy a magyar ipar elől elsinkofálta a megrendelés felét (ezt a mi kereskedőink egy kis utánjárassal megkaphatták volna) az egész harctéren a bécsiek kapták meg az elárusítási jogot. Elárusítók, vagy százötvenen, ugyanolyan igazolást kaptak a szabad járás-kelésre, mint Mezőhegyes környékének lakói és mi ujságírók.

Izgalmas átkelés a Maroson.

— A trónörökös apátfalvai útja. —

A hadgyakorlatok egyik legizgalmasabb része a Maroson való átkelés, amely érdekesség és fontosság tekintetében csaknem egyenrangú az ugynevezett döntő ütközettel, amely tudvalevően a manőverek utolsó két-három napján szokott megtörténni.

A Maroson való izgalmas átkelés ma korán reggel vette kezdetét. Az északi hadsereg helyezkedett el a Maros tulsó partján; ez a sereg mintegy husz-huszonötezer főből áll, vörös szalagot visel és a parancsnoka Kövess vezérőrnagy, a nagyszzebeni hadtest parancsnoka. Ez a hadsereg azonban nem csupán a nagyszzebeni hadtest ezredeit foglalja magában, hanem a temesvári VII. hadtest ezredeiből is rekrutálódott. A Maros innenső partján helyezkedett el a déli hadsereg, amely harmincöt-negyvenezer emberből áll s amely két szalaggal hirdeti, hogy ő a védekező fél. Ennek két parancsnoka van: Meizner Ottó temesvári hadtestparancsnok és Schöedler Ferenc hadsereg felügyelő. (Itt meg kell említeni, hogy a közönség általában tévesen informálódott a két ellenséges tábor színeiről. Azt hiszik, hogy a fehér szalagos katonai csapatok is a harcoló seregek közé tartoznak. Pedig nem így van. A vörös szalagosok a támadók, a kékek a védekezők, a fehérek pedig a döntőnkök osztályát alkotják. A döntőnkök állapítják meg, hogy valamely hadi mozdulatot melyik hadsereg javára kell írni. A két fél között vaktöltésekkel folyó tüzelésekről is ez a döntőnköcsapat, illetve annak mindenféle szétküldött emberei konstatálják, hogy mennyi volt elég egy-egy ezred megsemmisítésére. Ezek nélkül végtelenné válna a próbaháború, mert hiszen az üres ágyulóvegekkel nem semmisíthetik meg az ellenséges csapatokat. A döntőnkök állapítják meg, hogy mikor elég a bombázás, vagy lövöldözés. Ha a döntőnkök valamely ezredről kimondják, hogy a tüzelés következtében min-

den szál embere meghalt, akkor annak az ezrednek nem szabad többet megmozdulni, az semlegessé vált a nagygyakorlat további folyamán.)

A nagygyakorlatban úgy tekintik a Marost, hogy azon egyetlen hid sincs. A meglévő hidakat nem szabad használni, épen ezért az aradi hidakhoz már reggel katonai őrséget állítottak, amely ellenőrizte, hogy nem megy-e át rajta olyan katona, aki a manőverben részt vesz. A kocsikat is átvizsgálták, hogy nem rejtőzködik-e ott katona?

A nagygyakorlat területén négy olyan pontot állapítottak meg, amelyen az átkelés nagyobb emberáldozat nélkül történhetik meg a megáradt Maroson. Az egyik a pécskai határban van, a másik Apátfalva mellett, a harmadik Perjámosnál, a negyedik pedig Szemlak közelében.

A pécskai átkelés korán reggel kezdődött. Először az aradi 3. honvédhuszárezred, amely szintén a vörösek közé tartozik, próbálta meg csolnakokon az átvonulást, mert az átvonulás lehetetlen. A Maros annyira megáradt, hogy elöntötte az árteret. A honvédezred átkelése azonban nem sikerült, mert a 29. gyalogezred egyik százada visszaverte őket. A támadó vörösek azonban nem lankadtak; a nagyszzebeni 4. közös huszárezred két százada próbálta meg, hogy az innenső oldalra jusson Wild őrnagy vezetése mellett. A huszárok azonban visszaverték őket. A védekező fél körében félelmet keltett az, hogy Thomka Zoltán aradi honvédhuszárszázados a vörös csapatban van; ő tudvalevőleg bravuros lovas és azt hitték, hogy mégis átvonul a Marost olyan helyen, ahol nem is sejtik. Ez azonban nem sikerülhetett, mert a víz olyan nagy, hogy lehetetlen hid, vagy csolnak nélkül átkelni rajta.

Az utászok mindent elkövettek, hogy a tűzterek ágyuinak védelme alatt hidat verjenek és biztosíthassák a folyón való átkelést. A kékek azonban nem engedik meg a hidak elkészítését, hanem folytonos támadásokkal zavarják a nehéz munkát. Mindkét csapat részéről rendkívül heves volt az attak. Ez az oka annak, hogy az átkelés sokkal lassabban történik, mint hitték és már előre sejtető volt, hogy csak a késő esti órákban történik meg a pécskai átkelés. Ha a vöröseknek sikerül átjutni a megáradt folyón, akkor megtörténik a döntő mérkőzés a Nagylak, Földeák és Csanádpalota alkotta háromszögben. De az se lehetetlen, hogy a nagy esőzések okozta kérés miatt nem itt, hanem Mezőhegyes, Kispereg és Battonya között alkotandó háromszögben csap össze a két sereg. De ez még messze van. Ma még csak az átkeléssel bajlódta a csapatok. Délben sikerült Pécskán először átkelni a támadó fél kis töredékének. A második honvéd huszárezred két százada átjutott a Maroson. Az egyiket azonnal elfogta az ellenség, a másik század azonban átfurakodott az ellenséges sorokon. Az elfogott századot a szőlőterületre internálták és ott pihenték ki a harc fáradaimait.

A pécskai átkelés délután lassankint megindulhatott, mert a vöröseknek sikerült több hidat verni. Az est folyamán a csapat ama része, amely itten állomásozott, átjutott és Arad környékén telepedett meg. Sokan Aradra is behatoltak. (Az aradi katonai mozdulatokról külön cikkben számolunk be.)

Ferenc Ferdinánd trónörökös, miután Serényi Béla földmivelésügyi miniszter bevezette őt lakosztályába és mint házigazda azt a kívánságát fejezte ki, hogy érezze jól magát Magyarországon eme szép vidéken, fogadta Schemua Balázs altábornagyot, a vezérkar főnökét. Körülbelül másfél óra hosszáig tárgyalt az ideai nagygyakorlatokon levizsgáló vezérkari főnök a trónörökössel, akinek modern szellemét kell bevinnie a hadseregbe és

akinek legszemélyesebb intézkedései alapján történik meg ugyyszólván minden lépés az öt várme-gyét felölelő manőver telepen.

— Szenzációja lesz a mai napnak — hal-lottuk a beavatottak köréből — Apátfalvánál kü-lön udvari vonat megy, mert olyan hírek érkez-tek az északi vörös hadtestről, hogy már ma dél-után a legteljesebb erővel, a legnagyobb energiá-va fogja áttörni a vele szembe vonuló déli kék hadtest védelmi vonalát és ezért a Marost körül-belül három kilométernyi hosszban minden átke-lési pontján erős gyalogos és tüzér csapatokkal szállja meg, hogy Apátfalva alatt közvetlen a Nagyszentmiklós, Nagycsanád vasutvonal hidja mellett ponton-hidat verjen és átkeljen. Ugy szó-lott a hír az első formájában, hogy tekintettel az utóbbi napokban hirtelen megáradt folyóra, a hadvezetőség monitorokat bocsát az egyik fél rendelkezésére, azonban a dunai flottila nem je-lent meg ma a manőver színhelyén.

Ez a katonai esemény azért keltett nagy feltü-nést, mert a piros hadsereg számbelileg sokkal kisebb, mint a déli és azt bizonyítja, hogy Kövess had-testparancsnok roppant energikusan nyomult előre és sikerült olyan pozícióba jutnia, amely a marosi átkelés urává tette.

Az udvari ebéd előtt kiadták a dispoziciókat, megrendelték az Acsev. különvonatát, amely Apát-falvára volt menendő és a szinpompás katonai hadjátékra kíváncsi közönség már egy órákor igen nagy tömegekben utazott Apátfalvára, hogy on-nan több kilométeres gyalogut után a Maros part-ján elérje a vasuti hidat, amely a hadvezetőség részére volt fenntartva, mert onnan volt végig-nézendő a trónörökös és kísérete a vízi ma-nővert.

Fél három óra tájban hosszú sorban szágul-dottak az autók Makó felől, amelyek a külföldi államok katonai attaséit szállították az áthidalás színhelyére. Mindegyik attasé mellett egy-egy ve-zérkari tiszt foglalt helyet, akik térképpel kezé-ben magyarázta meg idegen bajtársának a szí-tuációt. Rövid idővel később Lipót Szalvátor és Frigyes főhercegek autói robogtak el mellettünk Apátfalva felé, majd pedig sűrű egymásutánban a főhadiszállásra beosztott tábornokok, döntnökök érkeztek meg.

Erre az időre már Kövess hadtestparancsnok a Maros jobb partjára vascsónakokon a hidakat megszálló csapatok megerősítésére nagyobb töme-geket szállított át és a folyó mellett elterülő ku-koricásban kitűnő fedezetbe vonult gépfegyverosz-tagok készen állottak a déli hadtest felderítő szol-gálatra kiküldött lovasságának visszaverésére. A hadsereg zömének átkelését előkészítő erre ope-rációk ideje alatt érkezett meg Apátfalvára külön-vonaton a trónörökös, aki a vasuti állomásról autón robogott ki a manőver színhelyére. A vas-uti hidon foglalt helyet kíséretével, Kövess tábor-nok jelentést tett neki és a trónörökös messze-látóval többször szétnézett a terepen; mikor je-lentették, hogy utászszázalaj hidfelszerelésre fel-vonulóban van, a trónörökös a hidról körülbelül százötven lépésnyire kijelölt hidfőhöz ment, hogy ott végignézzze a hidverést. Utána szegődtek a hadvezetőség többi tagjai és az újságírók ekkor tapasztalhatták, hogy a legnagyobb előzékenysé-gel teszik lehetővé munkájukat, mert az igazol-vánnyal ellátott tudósítóknak megengedték, hogy husz lépésnyi távolságból végignézhessék a rend-kívül érdekes manővirozást.

Mikor az első kocsik megérkezett a hidanyag-gal, a Maros balpartján eldőrdült az első ágyuló-vés. A déli hadtest előretolt lovas járőrei jelentést vittek a marosmenti veszedelemről, amely a meg-gyorsított menetelésben levő seregeket fenyegette és Schödler hadseregfelügyelő, a déli csapatok parancsnoka egy egész huszárezredet parancsolt ki attakirozásra a fentebb említett átkelést bizto-

sító jobbpárti csapatok ellen. Mikor körülbelül 1500 lépésnyire a huszárezred feltűnt, a gépfegy-verekek gyilkos tüze megindult, majd beleszóltak a nehéz tarack-ütegek a hatalmas zenébe és szél-vészként előretörő huszárezred hirtelen megfor-dulva menekült a tűzvonalból.

Az ellenség közeledését jelző attackra ekkor Kövess azzal felelt, hogy most már a verendő hid balparti fejeinél mindegyre erősebb és erősebb csapattesteket helyezett el és ezek fedezete mel-lett élénk tüzelésük nagyszerű muzsikájától ki-sérve keményen folyt a pontonok felvonulása, a padlóartó gerendák elhelyezése.

Az attasék a vasuti hidon maradván állandóan figyelték a gyalogság tűzharcát, míg a hidverés-nél megjelent katonai méltóságok a trónörökös körül csoportosulva figyelemmel olvasták azokat a jelentéseket, amelyeket részint kerékpáros, ré-szint lovas járőrök hoztak a manőver terep min-den részéről. Minthogy a trónörökös jelenlétével a manőver-oberleitung székhelye Mezőhegyesről néhány órára ide tétetett át, körülbelül ötven lé-pésnyire a hidveréstől néhány pillanat alatt be-rendezték a tábori táviró állomást. Az állami táviró-huzalba kapcsolták bele a földre fektetett drótot, amelynek végére került az alig ökönyi felvevő készülék. *Vezérkari tisztek hasonfekve, a hallgatót füleikhez szorítva lesték izgatottan a mindkét hadtest részéről gyors egymásutánba ér-kező jelentéseket, amelyeket felváltva egy-egy ve-zérkari kapitány szóbelileg közvetített az Ober-leitungnak.*

Öt óra tájban körülbelül a folyó közepéig készen állott a hid és ekkor egyre élénkebb lett az ágyu és puskatüz. Mindegyre nagyobb és nagyobb csapatok erősítették meg a rajvona-lanat és mikor megérkezett a jelentés, hogy az ellenséges huszárság Apátfalva közsgében télenül táboroz, egyidejűleg már messziről hallható motor-zaj árulta el, hogy a modern háboru nagyszerű hirszolgálatának csodálatos eszköze, a repülőgép is működésbe lépett. Keletről nyugatnak, majd nyugatról keletnek több kilométernyi területen óriási magasságban szeltek át a levegőt az Etrich-monoplánok, hozva és vive a híreket a harcban álló hadfelek mozgulatairól. Az egyik gépről a *bomba-vetést is markozták írás* mikor a fekete-sárga színű szalag kigyózva szállt le és majdnem a vasuti hidra esett, szinte elhült az emberekben a vér, elképzelve azt, hogy micsoda rettenetes hatalmat és védhetetlen pusztító erőt nyert a véres háboru a bátor pilotákban. Sűrűn, majd minden fél órá-ban fel-fel tűnt egy repülőgép, amelynek utasa a szabályzat szerint naponta hat órát köteles fel-derítő szolgálatban végezni. (A trónörökös rendkívül érdeklődéssel kíséri a manőver alatt a repülést és mint beavatott helyről értesülönn, míg azelőtt nem fordított valami nagy figyelmet a hadsereg szempontjából az aviatikára, ma már elismeri a repülőgéposztályok fontosságát s egyik legfontosabb szervnek tartja a Flugabtheilungot.)

Körülbelül hat óra lehetett, amire a pionirok áthidalták a megáradt Marost egész szélességében és meglátszott a nagy sietésen, a Pécska felől jövő hírek hatása, amely sietés elárulta a követ-nek azt az intencióját is, hogy átkerülve gyor-san a Maroson, esetleg hátha támadja ellenfelét és így semmisítse meg, amint hogy ugyanez volt a szándéka a déli hadtestnek is, a vörösekkel szemben.

Tábori élet.

Az első manőver nap itt vázolt taktikai moz-dulataiból látszik, hogy roppant nehéz és súlyos feladat vár mindkét részre, mert az ugynevezett Überflügelung, az ellentél szárnyán való megtá-madás a törekvése a sereg-vezetőknek és ehhez az alájuk rendelt csapatok teljesítő képességének végső megfeszítésére, óriási gyorsaságra erélyes elhatározásra van szükség. A terepen már ma

megjelent csapatok rendkívül el vannak csigázva, vannak olyan ezredek, amelyek tegnap este öt óra óta folyton meneteltek és mátol kezdve va-lamennyi teljes háborus felkészültséggel szabad ég alatt tölti még az éjszakát is s a lefuvásig a mezőn táboroz.

A trónörökös és kísérete egész délután fo-lyamán egy pillanatra sem ült le. Az egész időt állva töltötték és Ferenc Ferdinánd részére öt órákor hideg felvágottból, sonkából és egy üveg borból álló ozsonnát hoztak ki a manőver szin-helyére. A trónörökös folyton beszélgetésben volt és a körülötte álló főrangú katonatisztek. kényel-mes testtartásban beszélgetnek vele. Az önkéntes automobil testületnek a manőver Oberleitunghez beosztott tagjai közül Andrássy Sándor gróffal, a testület parancsnokával beszélgetett igen hosszan a főherceg. Körülbelül háromnegyed óráig tartott a diskurzus, mindkettőjük élénk gesztikulálásával. Ha a főherceg megszólítással tüntet ki, akkor a kör-nyezete megfelelő távolságra húzódik vissza és ezért természetesen egyáltalában nem tudható, hogy miről folyik a beszélgetés. Azonban egyes hangosan elejtett szavakból arra következtettek, hogy a politika is szóba került.

Sötét este volt, mikor a trónörökös és kísé-rete, valamint a vasuti hidon volt katonai attasék autóba ülve az apátfalvai állomásra hajtottak, hogy onnan különvonattal Mezőhegyesre, illetve Makóra térjenek vissza. A főherceg távozása előtt Kövess hadtestparancsnok annak jelzését, hogy a fo-lyót birtokába vette, néhány század gyalogsággal vo-nult át a hidon és ezzel a mai napra be volt fe-jezve a manőver.

Árviz Aradmegyében ?

A manőver nyugodt lefolyását zavarja az a körülmény, hogy Aradmegyében a Maros ko-moly áradással fenyeget. Az árterületet a víz még tegnapelőtt elöntötte, ma pedig *Dálnoki Nagy-Lajos* alispán azt az értesítést kapta Csikmegyé-ből, hogy ott nagy felhőszakadás volt és a Maros vize kiöntött. A víztömeg rövid idő múlva az aradmegyei szakaszokhoz ér és mire ide jut, rend-kívül megnövekedik, tehát gyors óvintézkedésekre van szükség. Az alispán *Hunyár Algernon* pécskai th. főszolgabíró útján elkéretelt négy nagy csolnakot a katonaságtól. *Takácsy* százados készséggel en-gedte át a négy csolnakot. Akkor azonban kide-rült, hogy ez kevés. Erre az alispán táviratilag kérte a mezőhegyesi főparancsnokságot, hogy az összes vízi járműveket engedjék át a polgári ha-tóságoknak, mert az árviz komolyan fenyeget. Estig azonban erre a táviratra nem kapott vá-laszt az alispán. Valószínűleg holnap már az összes járműveket magához veheti a megyei ha-tóság, mert hiszen az átkelés után nincs szük-ségük azokra a hadtesteknek.

Két sajnálatos baleset

hire keltett élénkebb feltűnést a manőver Ober-leitungnál. Az egyik egy fiatal vakmerő aktiv ka-tonatisztnak alighanem a halálát jelenti. Az ugy-nevezett Motorfahrer Abteilung főhadnagya, *Ku-netzky* automobilon akarta a hidverés színhelyére szállítani Sikovszky altábornagyot, az osztrák Landwehr parancsnokhelyettesét és adjutánsait, valamint vezérkari főnökét. Hetven kilométeres sebességgel repült az autó az országúton, amikor a Rákóczy-majornál lévő éles kanyarodáshoz ért, de a főhadnagy elvesztette a gép felett uralmát, a kormány eltört s az automobil felborult. A tábornok és kísérete kirepültek a kocsiból, de ko-molyabb bajuk nem esett. A főhadnagy ellenben súlyos koponyacsonttörést szenvedett. Tábori telefo-non rögtön értesítették a Makón berendezett ka-tonai kórház vezetőségét, ahonnan több törzsorvos autón sietett a színhelyre, bekötötték a sebe-sültet, akit azután haldokolva szállítottak Makóra.

A másik baleset is igen nagy feltűnést kel-

tett, mert a hadsereg legkiválóbb hadi pilótájával, *Blaschke* főhadnaggyal történt. A merész levegőutas gépe Bekepuszta előtt defektust kapott, lezuhant és összetört. Mint éjjel egy órakerésztünk, a főhadnagy könnyebb sérülést szenvedett, de ebben az időben még nem volt Mezőhegyesen a lakásán és telefonkérdezősködésünkre nem kaphattunk pozitív választ állapotára vonatkozólag.

A hadgyakorlat lefuvása.

A mostani dispoziciók szerint a trónörökös szerdán utazik el Mezőhegyesről. Ugyanekkor fujják le a hadgyakorlatokat is.

A trónörökös és a hírlapíró.

A vörös sereg csanádapátfalvai átkelésétől jövet ma délután *Frölich* János budapesti hírlapíró ahoz a nem mindennapi szerencséjéhez jutott, hogy a próbáboru közepe nemcsak beszélgetett a trónörökösrel, hanem utba is igazította Ferenc Ferdinándot.

— Csanádapátfalván történt a vasuti állomás közelében — beszélte el az *Aradi Közlöny* munkatársának *Frölich* János a szokatlan találkozást — kocsin jöttem a Maros partjától, a vörös sereg pontonjaitól. A vasuti állomásnál elágazik az út és itt találkoztam szembe a trónörökös autójával. Nagy vörös automobilon jött és az autó megállt az utcakeresztesnél.

— Merre vezet az út a hidhoz? — kérdezte a trónörökös kihajolva az autóból.

*Salcz*er Sándor, a horgosi járás csendőrmestere, aki velem egy kocsin jött, leugrott és odaszaladt. Én is kiszálltam az autóból és követtem. A trónörökös előbb a csendőrmesterrel beszélt németül, azután velem magyar nyelven. Megmutattam a hidverési munkákhoz vezető helyes utat és röviden jelentettem a trónörökösnek, hogy már javában folyik a készülődés az átkelésre.

— Akkor sietnem kell — szölt a trónörökös barátságosan mosolyogva. — Nagyon szépen köszönöm a felvilágosítást!

Köszöntünk és *Ferenc Ferdinánd* vörös autója elrobogott.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

* **Színházi bérlet.** Kedden déli 12 óráig tartja fenn a színházi pénztár a bérlok régi helyeit és amennyiben déli 12 óráig a régi bérlok be nem jelentik újabb igényüket, úgy a pénztár azokat az újonnan jelentkezők rendelkezésére bocsátja. A bérleti összegnek egy harmadrészét előre kell fizetni. Ez az összeg kis páholy után 214 korona, elsőrendű támlásszék után 55 korona, másodrendű támlásszék után 44 korona, harmadrendű támlásszék után 34 korona. A szinlap egész idényre házhöz hordva 4 korona. Páholyok kaphatók még a) B) és C) bérletre a színházi pénztárnál. A vidéken tartózkodó bérloket arra kéri a színház pénztára, hogy amennyiben az új szezonban régi helyeiket fenn akarják tartani, erről a pénztárt, vagy telefonon, vagy sürgönyileg értesítsék, mert különben a helyeiket eladják.

* **A színház első heti műsora.** Az aradi Nemzeti Színház tudvalevőleg szeptember 28-án kezdi meg előadásait. Az első heti műsor a következő: Szeptember 28. szombat: Leányvásár. Szeptember 29. vasárnap: délután *Berkovicsék*; este: *János vitéz* (*Kállay Jolán, Balázs Bálint, Hempel Ilona, Fászkerty Mariska* felleptével). Szeptember 30. hétfő: *Boccaccio* (*Kállay Jolán és Diósi Nusi* fellepte.) Október 1. kedd: *Boccaccio*. Október 2. szerda: *Hentschel fuvaros*. Október 3. csütörtök: *Hentschel fuvaros*. Október 4. péntek: *Ártatlan Zsuzsi*. Október 5. Szombat: *Hadak útja*. Október 6. vasárnap: *Hadak útja*.

* **Becsületzó.** (Katonadráma az Apollóban.) Az a hatalmas nagy koncepciójú katonadráma, amely most az Apolló színház jelenlegi műsorát dominálja, imponáns, hatalmas érdeklődést keltett. A tegnapi napon, amikor a *Becsületzó*nak a premiérje volt, valamint a mai második napon hatalmas tömegek ostromolták a színház pénztárát, s a nézőtér minden egyes előadásra zsúfolásig megtelt, a közönség nagy, visszafojtott figyelemmel nézte a hatalmas dráma minden egyes mozzanatát, minden megrázóan megkapó drámai

fordulatu jelenetét. Kétségtelen, hogy ezt a nagy sikert és nagy érdeklődést méltán meg is érdemli ez a hatalmas alkotású film, amely egyáltalában nem tartozik a sablonos katonadrámák közé. Az a történet, amely a két hadnagynak a versengését érzékíti meg előttünk, azt a megrázóan borzalmas jelenetet, amikor *Trenken* hadnagy, az elzúllott, léha lelketű tiszt bajtársa menyasszonyát aljas fondorlattal magához csalogatja s merényletet akar ellene elkövetni, elsőrangban fényes, a maga nagyszerűségében is megkapó s magával ragadó. A közönség visszafojtott lelekzettel figyeli azt a kétségbeesett küzdelmet, amelyet a megtámadott leány folytat becsületéért, s jóléző öröm tölti el a nézőt, amikor a becsületen merénylőt a jól megérdemelt büntetés eléri. Ez a hatalmas koncepciójú film még csak kedden kerül színre az Apollóban. 177

* **Az „Aradi Zenekonzervatoriumban“ a beiratások szeptember 1-seje óta folynak és az előadások már is megkezdődtek.** 5253

* **Ida Nielsen, a kiváló művésznő, Asta Nielsen huga, s sikereinek méltó örököse szerdán látható az Apollóban az Izzó szenvedély című társadalmi drámában.** 177

Tatárjárás.

— A manőver vidámságai. —

*

Itt is, ott is katonaműszavakat hall az ember. Az átkelés... reflektor... nem, szikratávíró... dragonyosok... pionirek... a hidat megszállták...

Manőverláz mindenfelé. Arad tele katonasággal, a legkülönbözőbb színes, cifra uniformisok keltik fel az érdeklődést. Kíváncsi mindenki s elhatározza, hogy okvetlenül jegyet szerez és kimegy Mezőhegyesre nézni a hadi-színjátékot. Másnap aztán kedvezőtlen idő miatt a manőver a Városi kávéház fedett helyiségében tartatik meg. Hiába, mégis csak jobb a jó meleg, füstös kávéházban a lapokat olvasni, mint kint a hidegben, esőben legszerencsésebb esetben magát a trónörökösöt látni.

Különben pedig az aradi hírlapírók közül is többen kint voltak, de estére már az érdekesebb epizódokat terjesztik a városban. Érdekes egy ilyen próbáláboru és kissé groteszk is. Odajön például egy csapathoz egy ősz bácsi (a nadrágján piros zsinor van) s sijelenti, hogy a legények fele halott. Normális körülmények között talán kellemetlen tudat lenne az, hogy az ember halott, de manőveren ezt is jó hallani. Anyit jelent, hogy az embernek nem kell tovább menetelni. Ezért különösen az előőrök közül többen egészen az ellenség közelébe merészkednek, hogy lelőjjék őket. A lelövés nem fájdalmas processus, tekintve, hogy a puska csak „vakra“ van töltve, de a pihenés azután annál jobban esik.

Igen izgalmas jelenet volt például ma Pécska mellett az, amikor egy huszár járőrre a bakák rálestek. A huszárok négyen voltak. Távcsovel már messziről látták őket a bakák az országuton közeledni. Nyugodtan megvárták, amíg egész közel értek s akkor a főhadnagy vezényletére irtózatot sortüzet bocsátottak rájuk. Annahme: valamennyi huszár meghalt.

Eddig a dolog rendben van, csak hogy a huszárok nem akartak a dologról tudomást venni. A főhadnagy rájuk szölt:

— Szálljatok le a lóról! Valamennyien elesetek.

De a huszárok csak tovább vágattak. Mindössze, hogy az egyikük nemegyszerűséggel visszakiáltott a főhadnaggyra:

— Fenét!

A „halottak“ ilyenformán nyugodtan tovább vágattak. Elvégre a bakák csak nem szállhattak volna utánuk?

Ma délután az elszállásolók nagy ijedelmére a 20. hadosztály egy része Aradra érkezett. Egy honvédcsapatot a Vörös ökörben szállásoltak el. A honvéd bakáknak bizony nem igen jutott szállodai szoba, de ők megelégedtek volna az istállóval is. Csakhogy...

Csakhogy az istállóba meg viszont lovakat kellett elhelyezni. A főhadnagy így úgy intézkedett, hogy a bakák a padlásra menjenek fel. A lelkesedés a bakák között nem volt valami túl nagy. Sőt az egyik rezervista meg is említette:

— Engedelmet kérek... már regget hal óra óta cipeljük a bornyut... a padlásra meg nagyon hideg van... inkább el lennék az istállóban...

A főhadnagy azonban nem volt hajlandó ebbe a megoldásba belemenni.

— Ugy, hát ti a padlás helyett az istállóba akartok menni? Hát aztán nem mondanátok meg, hogy majd hogy fogom akkor felvinni a lovakat a padlásra?

A katonai kórházak is zsúfolva vannak. Nema mintha annyi betege lenne a hadgyakorlatoknak, hanem különösen a rezervistákon ilyenkor: a manőveriszony vesz erőt. Ez egy rettenetes betegség s egyedüli gyógyszere az, ha az ember — elbliccelheti a hadgyakorlatot.

Azaz, hogy van még egy orvossága. Ezt a katonar orvosok találták fel. A gyógy mód a következő:

Naponta átlag husz-harminc ilyen manőveriszonyban szenvedő rezervista jelentkezik a katonai kórházban. A „cuvakszot“ (így hívják az új beteget a kórházban) megvizsgálja az ezredorvos. A cuvaksz azt mondja, hogy a melle fáj és köhög. Ez a legáltalánosabb. Egyes ravaszabbak azonban különleges betegségeket találnak fel, mint a boszorkánnyomás, (hexenschuss, lumbago) reuma. Ezek nehezebben konstatalhatók. Elmondják szépen a bajukat, mire az ezredorvos utasítására az ágy egyik végébe illesztett fejlapra egy szanitész-altiszt felrajzol két betűt: I. D.

Ez a két betű tulajdonképpen a gyógyszer. És ez a két betű annyit jelent, hogy a páciens a koszt tekintetében első diétában részesül. Áll pedig ez az első diéta naponta három pohár tejből.

A „cuvaksz“ három nap múlva elhagyja a kórházat. Az „erste Diät“ kigyógyította.

Makón a D. M. K. E. palotájában van a főhadiszállás. A tisztek, hogy lojalitásuknak külsőleg is tanujelét adják, a várostól kölcsönkérte a hadvezetőség a király arcképét, hogy a nagyteremben a tanácskozások idejére elhelyezze. A polgármester természetesen készségesen megígérte, hogy a képet kölcsönzi. A polgármester egyik szolgának hagyta meg, hogy ha a katonák eljönnek a képért, hát adja oda nekik. Délután két baka állított be.

— A képért gyűttünk, — mondták a szolgának.

— Hát melyik képet akarják? — kérdezte a szolga előzékenyen végigmulatva a tanácssterem képgyűjteményén.

— Mi nem tudjuk, minket csak a képért küldtek.

Hogy melyik képről van szó, azt a bakák se, de a szolga se tudta. A szolga aztán úgy oldotta meg a csomót, hogy mindegyiküknek adott egy-egy képet.

A bakák beállítottak a főhadiszállásra és felaggatták a két képet. Mire a vezérkar összegyűlt, már ott is lógott a falon a két festmény — *Kossuth Lajos és Justh Gyula portréi*.

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ **Börtönre ítélt bankár.** *Fiuméből* jelentik: A törvényszék ma tartott tárgyalásán *Wildspach* Lipót bankárt öt rendbeli sikkasztás vétségében bűnösnek mondotta ki és két évi és négy havi börtönre ítélte. Az ügyész és az elítélt felelőbezték.

§ **A megölt cigányprimás.** Ez év júliusában korcsmai verekedés közben agyonszúrta *Faragó* György szapáriligeti gazda *Samu Gyula* cigányprimást. *Faragó*t szándékos emberölés miatt helyezték vád alá s ügyével ma foglalkozott az aradi esküdtbíró. A mai nap a tanú kihallgatással tett el s ítélethozatalra csak holnap kerül a sor.

Apponyi támad.

(A miniszterelnök kitüntetése. — A románok harol kedve.)

Saját tudósítónk telefonjelentése.

Budapest, szeptember 9

Vasárnap Apponyi Mádon, Mezőssy pedig Mezőcsáthon és Mezőkeresztesen újból kiméletlenül támadták Lukácsot és követelték a béke előfeltétele fejében mielőbbi lemondását. Erre a makacs és lehetetlen követelésre most csattanós válasza jött abban a formában, hogy a király a véderőtörvények megalkotása körül szerzett érdemek elismeréséül a Szent István-rend nagykeresztjét adományozta Stürgkh gróf osztrák és Lukács László magyar miniszterelnöknek.

A magyar miniszterelnök kitüntetése közvetlenül a parlamenti őszi ülészek megnyitása előtt azzal a nagy jelentőséggel bír, hogy nem csupán a múltban tett szolgálatoknak legmagasabb elismerése, hanem egyszermind a jövőre szóló bizalomnyilvánításnak a jellegét is viseli magán. A kitüntetésről ma hivatalosan kiadott előzetes jelentés nagy meglepetést és lelkesedést keltett a munkapárt körében, ahol most már fokozott erővel és egyértelműséggel támogatják Lukács Lászlót, nemcsak béketörvényeiben, hanem, ha arra kényszerítettnek, a harc folytatásában.

Az ellenzék most már igazán beláthatná, hogy midőn Lukács távozását követeli, teljes lehetetlenséget követel és szembehelyezkedik avval a bizalommal, amellyel a korona viseltetik Lukács, mint a kormány feje és a többség vezére iránt.

(Munkapárti beszámoló.)

A munkapárt tagjai közül Zsilinszky Mihály Szarvason, Lázár István gróf Bánffyhunyodon, Baross Gyula Nagybecsén, Szinyey-Merse Félix Kisszebenben mondott beszámolót. Mindnyájan hangzottak a többségnek bekére való hajlandóságát, de csak olyan feltételek mellett, melyeket a kormány és a munkapárt jogainak és méltóságának sérelme nélkül elfogadhat.

A nemzeti munkapárt körhelyiségében

ma este nagy számban jelentek meg a párt tagjai, akik nagy örömmel hallották Lukács kitüntetését. A párt tagjai ez alkalomból a Gasteinben időző miniszterelnökhöz a következő üdvözlő táviratot küldték. A munkapárt helyiségében egybegyűltek szinte örömmel üdvözlők Nagyméltóságodat a fényes kitüntetés alkalmából, amely az uralkodó kegyének újabb megnyilatkozása. Szívvel kívánjuk, hogy a Szent István rendjének nagy keresztjét az ország és saját boldogságára sokáig hordhassa.

(Osztrák miniszterek kitüntetése.)

A király az osztrák miniszterelnökhöz a következő kéziratot intézte: Kedves Stürgkh gróf! Indíttatva érzem magamat, hogy Önnek a véd és honvédtörvény, valamint a katonai bünvádi perrendtartás létrejötte érdekében kifejtett sikeres működéséért köszönetemet kifejezzem és Önnek elismerésem és maradandó bizalmamnak jeléül a Szent István-rendemnek nagykereszt adományoztam.

A király Georgi osztrák honvédelmi miniszternek a bárói rangot, Hohenburger igazságügy-miniszternek a legfelsőbb elismerését fejezte ki, Pogatschnig képviselőnek a véderőbizottság elnökének, valamint ugyanezen bizottság elnököjének Schopeskulnak a Ferenc József rend középkeresztjét adományozta.

(Harcolnak a románok.)

Budapestről jelentik: A pápa megbízásából Monsignore Scapinelli a szentszék bécsi nunciusa Budapestre utazott, hogy a pápának az új görög katolikus püspökség felállítására ügyében kiadott bulláját végrehajtsa és az új püspökséget életbe léptesse. Egyházi körökben az a felfogás jut kifejezésre, hogy most már a román papság minden agitációjának vége kell hogy szakadjon. Ezzel szemben a románok tegnap Szászvárosban Papp György elnökletével értekezletet tartottak, amelynek lefolyásáról a következő kommunikét tették közzé:

A román nemzeti párt végrehajtó bizottsága fájdalommal konstata, hogy a jelenlegi kormány az ország valódi érdekeit figyelmen kívül hagyó és a román nép jogait sértő kormányzati rendszer szolgálatában áll és vele szemben a román nemzeti párt a leghatározottabb ellenzéki magatartást kénytelen tanusítani. Végül elhatározták, hogy a legközelebbi időben több népgyűlést rendeznek.

HÍREK.

**Mókuska, mókuska . . .
felmászott a fára.**
(Szomorú történet a tizenkét huszárokról.)

A hadügyminisztérium kijelenti, hogy a magyar huszárak vízbefulladásai az osztrák hadseregének híre — nem igaz.

Tekintetes Ujságíró Urak!

Bükki János közhuszár a 11-esektől alásan jelenti, hogy meghalt. Tudniillik egészen komolyan mondom, hogy meghaltam, ezt egészen biztosan tudom, hiszen ott voltam a temetésen. Szemfődelem alól jól hallottam a „general de sarzs“ puskaropogását, ami engemet, a katonát a „dinsztreglama“ szerint jogosan megilletett. Még azt is tudom bizonyítani, hogy a Horvát Jancsi, volt kenyeres pajtásom hamarabb lőtt a temetésen, mintsem a „sarzs“ kommandó szó elhangzott és így elpaccolta a diszsortüzet, ahogy a general de sarzsot a honvéd kollégáim nevezik. De ez kérem nem fontos. A fő dolog az, hogy meghaltam. Csak azt az egyet nem tudom egész biztosan, hogy miként is haltam hát meg? Az eskadron kommandás ur nagyon sokszor mondta: Bükki, neked jó eszed van, emlékezel mindenre, amit a sarzsiiskolában tanultál. És lám no, most már mégse tudom: a vízbe fulladtam-e bele, vagy a fáról estem le, ami ugyan nekem egészen mindegy most már, de úgy látom, hogy az uraknak kint, az eleven világban nem secczo jedno. Mifélek Pozsonymegyében ez is „mind-egy“. Most itt ülök teljes díszben fenn a menyországban és olvasom az újságból, hogy én hivatalos megállapítás szerint — felmászott a fára egy evetkémókus után, de leestem a földig és meghaltam. — Abá, most már kezdek emlékezni a halálom pontos részleteire. Így történt, ahogy alább elmondandó vagyok és kérem az Ujságíró urakat, ne nyomtassák ezt le, mert nekem talál meggyűlni a bajom miatta, mint-hogy a kapitány szigorúan megtiltotta az ezrednek — jól hallottam a koporsóban azt is. — hogy egy árva szót se szóljunk a „civil bagázsok“ az ügyről.

Hát ugy esett az eset, hogy Térképesi főhadnagy ur éjszakai felderítő szolgálatra vitt minket, a 12 emberből álló patrullt. A nagy sötétségben folyónak néztünk egy terebélyes akácfa, amelyet lovainkkal meg kellett usznunk, hogy az ellenséget elfogjuk. Ez az ellenség azonban csak „angenommen“ ugynevezett „feltett“ ellenség volt, mert a csapat, amelyet el kellett volna fogunk, csupa mókuskából állott. A hadnagy ur a nála levő pontos katonai térképről állapította meg, hogy az akácfa melyik részén lehet a legkönnyebben átuszunk. . . akarom mondani felmászni. Uszott is a teljes felszerelésű csapat lovastul, mindenestől felfelé az ágakon, de nagy hiba történt. A hadnagy ur nem jól számította ki a térképről a mászó utunkat, hát amint megakarjuk ragadni a mókuskákat, egyszerre csak ropog ám az ág alattunk és homlokegyenest bukunk alá a mélységbe. A nagy magasságból történt esésünk közben eleredt az eső és mi valamennyien megfuladtunk az esővízben. De persze közben tizenkettőnknek mind — kitörött a nyakunk is. Így történt azután, hogy a katonadoktor urak vízbefulladás állapotot kaptak meg boncolásunk alkalmával. . . Csupán csak ennek tulajdonítható az az elterjedt rémhír, hogy mi, magyar fiúk tizenketten, a galicjai San folyóba fulladtunk bele. De persze ez nem igaz, hanem úgy történt, ahogy az igazsághoz híven

itt elmondtam. Csak arra kérem az Ujságíró urakat újból, hogy valamiképpen meg ne írják ezt az esetet, mert akkor bajba találok keveredni, de meg a mellettem holtan pihenő tizenegy társam is „verscharrt“ áristomot találunk kapni, amiért a „nyilvánosságra“ került, hogy tényleg meghaltunk. . . A szegény édesanyám pedig csak hidje, hogy a fia katoná és gyöngy a huszár élete.

Külön pedig maradok az Uraknak a siron túl is tisztelettel a „galicjai 12 huszár“ nevében Bükki János, a fán vízbefult közhuszár.

Másolta és közben megbolondult:

Alazarin.

— Zavarok a német császári családban.

A Neues Wiener Journal berlini tudósítója a berlini udvari körökben jól értesült személyiségektől arról értesült, hogy Vilmos császár egyetlen leányának, Lujza hercegnőnek egészségi állapota nem mondható a legjobbknak. A fiatal hercegnő szellemi fejlődése kissé visszamaradt, ezenkívül évek óta krónikus fülbántalmakban szenved, ami időnként rendkívül érzékennyé teszi. A császárné állapota is változékony, ugyanis ezelőtt körülbelül 10 évvel tartott soványító kurája alkalmával ideges szívbántalmakat kapott és azóta szédüléssel járó gyengülése van. A császárnak nagy keserűséget okoz még az egyre jobban mutató elhidegülés közte és trónörökös között ami a kettő közötti természetbeli különbségben leli magyarázatát. Mindezek a császárt rendkívüli módon elkeserítik.

— A Máv. elnökgazgató Aradon. Sokaknak feltűnt, hogy az aradi Máv. üzletvezetőség palotáján piros—fehér zászló lengett ma. A zászló annyit jelent, hogy Marx János elnökgazgató az üzletvezetőség területén tartózkodik. Az elnökgazgató tíz napig marad itt, míg a hadgyakorlatok és az azt követő nagy forgalom teljesen lebonyolódik. — Az üzletvezetőség, mint teljesen autentikus helyről értesülünk, azt a felterjesztést intézte az igazgatósághoz, hogy az este fél tizenegyre Aradra érkező gyorsvonatot, amely eddig csak Budapesttől Aradig közlekedett, egészen Tövisig járassa. Ezt Pfeifer üzletvezető személyesen is előterjeszti az elnökgazgatónak.

— Arad nem kap katonai repülőtelepet. Tudvalevő, hogy az elmúlt hetekben Uzelac alezredes, a katonai repülőosztály parancsnoka megtekintette a Csála erdő mellett a lőversenyteret, mert Aradon a katonai repülő osztály elhelyezését tervezték. Uzelac alezredes ma kijelentette munkatársunknak, hogy a repülőabteilung magyarországi részét nem Aradon, hanem Budapesten állítják föl.

— Frank hadseregfeldügyelő visszalép. Mint Bécsből jelentik, Frank Liboriusz lovag hadseregfeldügyelő, a temesvári hadtest volt parancsnoka rövidesen visszalép állásától.

— Halálozások. Nemes József a budapesti giró és takarékpénztár főtisztviselője, Nemes Zsigmond dr. országos képviselőnek testvére ma reggel meghalt. Az elhunytat előkelő nagy család gyászolja. — Mély gyász érte Deutsch Aurélt és Deutsch Fülöpöt, a Deutsch Testvérek cég tulajdonosait; Lugoson elhunyt a hó 9-én reggel édes anyjuk Deutsch Nanette urasszony 80-ik évében. Az elhunyt urhölgy jótékonysága révén általános tiszteletnek örvendett.

Súlyos gyász érte a temesvári románságot, az egyházközséget és a főesperesi kerületet. Putics Traján dr. temesvári gör. kel. román főesperes tegnap hosszas szenvedés után szívvelhűdésként meghalt. Neje, két gyermeke és nagyszámú rokonai gyászolják. Putics Traján dr. főesperes Lippán mint tanító fia született 1864-ben; gimnáziumi tanulmányait Aradon és Belényesen, az egyetemét Czernovitzon végezte.

— A hadgyakorlat területén járás-kelesre jogosító igazolványokat — számszerint nyolcvanötöt — az aradi folyamodók számára is megküldötte a manővervendégszállás parancsnoksága. Az igazolványokat 20 fillér kiállítás illeték ellenében lehet átvenni az inspekciós rendőrszövetségtől.

— Uj magyargyalázó ujság Bécsben. Az osztrák fővárosban most ismét megszapordított egygyel azoknak a zuglapoknak a száma, amelyek egyenesen abból a célból indultak meg, hogy a „Lajtán-tul” fekvő Magyarországot és ennek népét gyalázzák. Így megindult most vasárnap Bécsben — mint ottani tudósítónk jelenti — az „Oesterr Morgenpost” című ujság, amely minden vasárnap reggel jelenik meg. Az első szám szinte programot ad a várható működéséről és életcéljáról: „magyar gyaláztat”. A kis lapot az osztrák „Flotta egyesület” szubvencionálja, ugyan az az egyesület, amely titokban most épen Magyarországon — persze nemzeti színű zászló alatt — gyűjt hiveket és jól fizető egyesületi tagokat. A „Morgenpost” kis képeket közöl, amelyek például a magyarokat ökröknek és szamaraknak jelzi, akik az osztrák kultúra és kereskedelem térhódító útján keresztben állva, megakadályozzák Ausztria fejlődését stb. E soroknak az akar főcélja lenni, hogy óvakodjunk azoktól, akik hangzatos szavakkal közelednek felénk és nem áttalnak magyar pénzt koldulni mindenféle „flotta egyesület” címén. Érdekes az is, hogy épen magyar származású nyomdász az, aki a magyargyalázó lapot nyomtatja: Brakl Károly a neve.

— A májusi zavargások új halottja. Budapestről jelentik: A májusi zavargásnak ma halt meg a hatodik áldozata. A tüntetés alkalmával Presztik Ilona 19 éves leányt az egyik rendőr kardjával megütötte. A leány hosszabb ideig kórházban feküdt sérülésével, majd onnan később gyógyultán távozott. Időközben azonban olyan válságos lett az állapota, hogy rövid kínlóadás után tegnapelőtt meghalt. Ma délelőtt temették el a munkások nagy részvétele mellett.

— A gomba halottai. Ungvárról jelentik: Juszko György földműves gombát szedett és azt ott tagu családjával elfogyasztotta. Ebéd után rosszul lettek, a járásorvos már nem segíthetett rajtuk, az apa és két kisebbik fiu azonnal meghaltak, míg az anya és a nagyobbik fiu halodoklik.

— Borzalmas szerencsétlenség történt ma délelőtt az aradmegyei Koroknán. Egy Nyegru Jánosné nevű özvegyasszony súlyos betegen feküdt konyhájában. A beteg öregasszonyt öt éves leánya ápolta. A kis leány a tüzhely mellett foglalatokodott, egy szikra a ruhájára pattant s pár pillanat múlva a leányka ruhája hatalmas lángokkal égett. A kis leány olyan súlyos égési sebeket szenvedett, hogy még délelőtt behalt sérüléseibe. A rémes jelenetet végignézte a nagybeteg, mozdulni sem tudó anya, aki nem siethetett leánya segítségére.

— Az elsült fegyver. Különös balesetnek esett áldozatul Szuppán Dávid pankotai szőlőcsősz. Töltött fegyverével ment fel a hegyre, utközben megboltott s a puska kakasát egy faág lerántotta. A puska elsült s a golyó szíven találta Szuppánt, aki azonnal meghalt.

— A Neuman-féle ipari alapítvány ez évi kamatait, 1016 koronát ma délután osztotta ki Varjassy Lajos polgármester a városbáza tanácstermében. A kamatok egyik felét engyenlő részletekben öt jeles előmeneteli iparostanonciskolai tanuló kapta, a másik felét pedig az alapítók által kijelölt hat olyan munkás kapta, akiket, vagy akiknek hozzátartozóját balesett érte.

— Véres korcsmai verekedés volt tegnap két Aradmegyei községben. Áldásoson Olár Izidor napszamos akadt össze a korcsmában Lup Józseffel és feleségével. Luppall Olár három nap előtt összeveszett s most, hogy összeakadtak, szidalmazni kezdte, majd késsel támadt rá. Olár Lupot és feleségét hasbaszúrta. A szerencsétlen embe reknek a belük kifordult s eszméletlenül estek össze. Olárt letartóztatták a csendőrök. Lupot az aradi kórházba szállították, ahol ma délelőtt meghalt. A felesége halállal vívódik. — A másik korcsmai verekedés Pankotán történt, ahol Hisze Todor napszamoslegényt szurkálták agyon részeg társai.

— Szülők figyelmét felhívjuk, hogy a tenestületek által előírt iskolakönyvek használt állapotban beköve, a legújabb kiadásokban, féláron Aradon Weisz Leó könyvkereskedésében (Minorita-palota) szezrezhetők be. 5801

— Orvosi körökből. Dr. Kugel Ede szülész, nőorvos (lakik: Eötvös u. 5) rendelését újból megkezdte. 5763

— Ötvös munkák ezüstből, platina foglalatu briliáns, gyémántékszerek, világhírű gyártmányu órák Igaz Sándor elsőrangú ékszerésznél Arad, Andrássy-tér, Minorita-palota. Telefon 321.

— A kormányzó leánya. (Kedden utoljára az Urániában.) Az a példátlan érdeklődés, melylyel a közönség a kormányzó leánya című orosz dráma előadásai iránt viselkedik, arra indította az Uránia igazgatóságát, hogy a szenzációs darabot mégis kedden is műsoron tartsa. A páratlan hatásu kép olyan részletekben bővelkedik, melyek közül csak egy kettő is elégséges volna a legteljesebb érdeklődés felkeltésére és az abszolút hatás elérésére. Hiszen csak ha azt a kétségbeesett erőfeszítéssel végrehajtott szöktetési jelenetet említjük, mikor a hazaárulásba kergetett hadnagy nem törődve üldözéssel és az otthon ráváró szenvedésekkel, megmenti ifjúkori szerelmének legdrágább kincsét, szöke fűrtös kis fiát, az magában véve olyan látvány, amilyent eddig még nem produkált a kinematográfia. Mesteri kép ez, melynek csodájára járt Moszkva egész lakossága és melynek csodájára fognak járni mindenütt, ugyanugy, mint tette azt az aradi közönség. Nem tudjuk elég nyomtatékosan figyelmeztetni a közönséget, hogy okvetlen nézze meg a kép keddi utolsó előadásait. 175

— Születések, halálozások és házasságok. Az aradi anyakönyvi hivatalban folyó hó 9-én a következő születéseket, halálozásokat és házasságokat jelentették be: Született: Oláh Mihály vasuti raktári gyakornoknak Gyula nevű fia. Szól Mózes munkásnak János nevű fia. Mezei Mihály géplakatosnak János nevű fia. Szócs János cipésznek Magda nevű leánya. Christ Viktor vasöntőnek Irén nevű leánya. Meghalt: Szócs Magda 1 napos leány. özv. Stubervold Ignácné 60 éves magánzónó. Töszögi Erzsébet 30 napos leány. Zabos Mária 9 hónapos leány. Dobre Pasku 36 éves napszamos. Lupán 40 éves csős. Házasságot kötött: Deisl Gusztáv mozdonyvezető Bittó Rózával. Nagy Gábor fékező Nagy Annával. Szontag Gyula főszerelev Csóthy Etelkával. Vertács Tivadár kőműves Szokolovits Katalinnal. Kollár Jenő kalauz Sulyok Máriaival. Löbl Mihály fakereskedő Török Sarohával

— Atlantika teái legjobbak és legolcsóbbak. Arad, Andrássy-tér 20.

— Tankönyvek, valamint az előírt író és rajzszerek legjutányosabban szerezhetők be Pichler Sándor könyv- papír és írószer üzletében Arad, Szabadság-tér 1.

— Zsidó ünnepi imakönyvek Pichler Sándor könyvkereskedésében nagy választékban kaphatók.

— Ingusz I. és Fia cég figyelmezteti igen tisztelt vevőit, hogy csak a 25 év óta Weitzer-utcában levő üzletében vásároljanak, máshol nincs üzlete cégnek. 5151

— Használt tankönyveket legelőnyösebben vásárol Ingusznál csak a Weitzer-utcában. 5151

— Szabó-féle pármái ibolya szappan a legfinomabb mosdószappan azok közt, amiket eddig forgalomba hoztak. E szappan lágy habja az arcórt üdíti, tisztítja, finomítja. Nők és férfiak egyaránt kedvelik, mert többet ér, mint egy 2 koronás francia szappan. Egy drb. pármái ibolyaszappan 70 fillér. 3 drb. 2 kor. Kapható Aradon Vojtek és Weisz és Hanzu Nesztor droguistáknál. E szappan egyedüli készítője Szabó Béla pipereszappangyáros Miskolcon. 4041

— Használt iskolakönyvek tiszta, kifogástalan állapotban, féláron kaphatók Kerpel Izsó könyvkereskedésében. A cég a tankönyvek használhatóságáért szavatol.

— 60 kötet könyv havi 1 kor. 40 fillért, 180 hangjegy havi 2 kor. 40 fillért kaphatók kölcsönzésre Kerpel Izsó kölcsönzőintézetében, Aradon.

— Ékszer alkalmi vételek. Szébbnél-szebb ékszer ajándék tárgyak meglepő olcsó árban kaphatók most Waldmann J. ékszerművesnél Arad, Szabadság-tér. Kérem kirakatom megtekintését. 5761

— Az iskolaidényre táskák, könyvszíjak, rajztáblák, vonalzők, körzők, festékek, tollszártartók és mindenféle egyéb iskolai tanszerek legnagyobb választékban és igen olcsón kaphatók Kerpel Izsó könyvkereskedésében.

— „Express” autokölcsönző vállalat Aradon. A h-t folyamán egy új autokölcsönző vállalat kezdte meg működését. A hatalmas Puch gyártmányu automobil igen jutányos áron áll a közönség rendelkezésére. A vállalat telefonszáma 391. 5629.

— Uj iskolakönyvek Kerpelnél.
— Női keresk. tankönyvek Kerpelnél.
— A legmegbízhatóbbak a Messenger-boyok. Telefon 816.

VÁROS ÉS MEGYE.

A gazdasági munkaházak. Az építési bizottság ma délután négy órakor foglalkozott Zubor Andor th. főjegyző elnöklete alatt a gazdasági munkaházak kérdésével. Virágh Lajos főmérnök ismertetette a régóta húzódó ügy állását. A mérnöki hivatalhoz a Libásdülőben építendő száztíz munkaházra az újabb pályázati hirdetményre hat ajánlat érkezett. Vert falu házakra tettek ajánlatot: Oppenheimer Mór, aki 2980 koronáért hajlandó egy-egy házat fölépíteni, Kleitsch János 2412 koronával, Vandrasek János 2392 koronával és Dömsödi és társa temesmegyei építőmester 2153 koronával. A Katona féle budapesti építővállalat 2913.76 koronát kér üreges téglafalból épített házakért, Kövér és Sziklai aradi építésszek pedig 2592.60 koronáért tömör téglafalal építé nek. Miután a beérkezett ajánlatok közül a vert fal a legolcsóbb Dömsödi-féle apróbb munkákban, a téglafalazatuk közül legolcsóbb Kövér és Sziklai-féle méretekben eltér a mérnöki hivatal terveitől, Reisinger Sándor azt indítványozta a bizottságnak, hogy irjanak ki újabb versenytárgyalást, mert az olcsóbb téglá és mészarak mellett remélhető, hogy a vertfal és téglá építkezés között olyan csekély lesz az amortizáció különbség, ami ajánlatossá teszi az egészségesebb és tartósabb tégláépítést. Zubor Andor th. főjegyző az építendő munkaházaknak döngölt földpadló helyett rendes kipadlózását ajánlotta közegészségi okokból. — A bizottság azután elhatározta, hogy a közgyűlésnek újabb pályázat kiírását hozza javaslatba. A versenytárgyalást úgy a románcement alapos vertfalú, mint a tégláépítkezésre meghirdetik. Ajánlatot egyes munkacsoportokra nem fogadnak el, csupán generális ajánlatot lehet tenni, ezt azonban legalább tizenöt-husz házra terjedő csoportokban is. Végül felszólítják az ajánlattevőket, hogy alternatív ajánlatot adjanak be a deszkapadlózásra is.

Folytatólagos sorrendje az Arad sz. királyi város törvényhatósági bizottsága által 1912. évi szeptember hó 11-én délután 4 órakor tartandó rendes havi közgyűlésében tárgyalás alá kerülő ügydaraboknak. 51. A tanács előterjesztése Ambrus Gy. Lajos gyógyszerár felállításának engedélyezése iránti kérvénye tárgyában. 52. Tisztifügysz heterjeszti az aradi hegyaljai helyiérdekű motoros vasut társulattal kötött területhasználati szerződést. 53. A tanács előterjesztése Kiss Arnold vámenlőr nyugdíjaztatás iránti kérelme tárgyában. 54. A tanács jelentése f. évi október havi rendes közgyűlés hatánapjának kitűzése iránt. 55. Szabados Árpád pénztári ellenőr kérvénye rendkívüli fizetési előleg engedélyezése iránt.

SPORT.

— Az Aradi Polgári Lövészegyesület díjlövészete. Szombaton és vasárnap állandó nagy érdeklődés mellett folyt le az A. P. L. E. ez évi Lőrincz napi díjlövészete a városligeti lövöldében. A helybeli lövészekon kívül több vidéki jeles lövész is részt vett a versenyben, amely oly szép eredménnyel zárult, amilyenre már évek óta nem volt példa. Reggeltől estig az összes lövőállások állandóan foglaltak voltak.

Vasárnap délben a városligeti vendéglő disztermében lövész ebéd volt, amelyen mintegy ötvenen vettek részt.

Az ebéden az első felköszöntőt az egyesület serlegével kezében Múlek Lajos dr. főlövészmeszter mondotta és Orczy Lőrinc bárónak, a lövészegyesület megalapítójának hervadhatatlan érdemeit méltatta. Utána Kovács Vince emelkedett szólásra és lendületes beszédben köszöntötte fel Múlek dr.-t, Kneffel Károly Varjassy Lajos polgármestert, Nagy Kálmán a vendég lövészeket üdvözölte, Varjassy Lajos pedig az egyesület további felvirágoztatására mondott felköszöntőt.

Az ebéd végeztével a lövészek átmentek a lövöldébe és ott tovább folytatták a lövő és tekeversenyeket este 6 óráig, amikor a nyerteseknek a díjakat kiosztották.

A versenyeredmények a következők: A lövészetben részt vett 22 lövész, akik összesen 5142 lövést adtak le.

I. Mélylövési verseny: 1. Hendl János, aki 43 osztós szeglövésével elnyerte a 100 koronás

NEUMANN M.

uri szabó

es. és kir. udvari és kamarai szállító

férfi-, fiu- és leánykaruha telepe

Arad.

5111

Elősmert legjobb minőségű áruk.
Külön osztály mértékszerinti megrendelésekre.

milleniumi emlékdíjat. 2. Meer Á. 44, 3 Grumáz dr. 66, 4. Dörner E. 67, 5. Árpád Gy., 6. Pécsely B. 7. Weinberger E. 8. Kosztka E. 9. Meer L. 10. Müller J. 11. Schuster János Resicabányáról. 12. Balázs J.

II. Körlövési verseny. 1. Grumáz dr. 44. 2. Meer L. 43. 3. Hendl J. 41. 4. Dörner 41, 5. Pécsely 41. 6. Schuster 40, Feszler K. 40, Kosztka 39, Meer Á. 39, Balázs 39, Weinberger 38, Müller 38, Steiner B. dr. Resicabányáról 36, ifj. Feszler K. 35, Árpád Gy. 34 körrel stb.

Ünnepi céltáblán: 1. Dörner E. 79. 2. Grumáz dr. 79. 3. Balázs J. 77, Hendl 76, Schuster 75, Steiner dr. 74, Meer Á. 73, Meer L. 72, Pécsely B. 66, Schütze József dr. 64, ifj. Feszler K. 56 kör stb.

Pisztolyverseny: 1. Grumáz dr. 89. 2. Balázs J. 89, ifj. Feszler K. 71, Meer L. 71, Kosztka E. 71, Meer Á. 70 kör stb.

Pisztoly-mélylövési versenyben: 1. Balázs J. 2. Grumáz dr. 3. ifj. Feszler K.

A mesterlövési standard eredménnyel az A. P. L. E. mesterlövői érmét és címét elnyerte Schuster János Resicabányáról.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

Távirati tudósítás.

Budapest, szeptember 9

Készáru.

Kínálat. vételkötő mérsékelt, 40 ezer mm. 5 fill. réssel elősőbb.

Határidő.

	Déli zárlat	2 órai zárlat
Buza 1912 októberi	11.23	11.24 11.26 11.27
Buza 1913. áprilisi	11.74	11.75 11.78 11.79
Roze 1912. októberi	9.64	9.65 9.68 9.69
Tengeri 1912. szept.	9.30	9.31 9.39 9.40
Tengeri 1913. májusi	7.63	7.64 7.68 7.69
Zab 1912. októberi	10.36	10.37 10.40 10.41

Az árak 50 kilónként számítva.

Budapesti értéktőzsde (Táv. jelentés).

Szeptember 9.

Magyar aranyjárdék 4 ⁰ / ₀	107.70
Magyar koronajárdék 4 ⁰ / ₀	86.95
Magyar koronajárdék 3 ¹ / ₂ ⁰ / ₀	76.25
Magy. földteherm. kötvény 4 ⁰ / ₀	87.—
Horvát-szlavon földteherm. kötvény	87.—
Magyar nyeresémsorsjegy kölcsön	213.—
Tiszasszab. és szegedi sorsjegy kölcsön	152.—
Osztrák járadék papírban	87.20
Osztrák járadék ezüstben	90.15
Osztrák járadék aranyban	112.25
Osztrák koronajárdék 4 ⁰ / ₀	87.10
1880. évi osztrák államsorsjegy	158.—
Osztrák-magyar bankrészvény	21.35
Magyar hitelbank-részvény	839.75
Osztrák hitelintézeti részvény	641.50
Osztr.-magy.-államvasuti részvény	708.—
20 frankos arany (Napoleonkor)	19.07
Német birodalmi márka	117.87 ¹ / ₂
Londoni vista	241.50
Párisi vista	95.32 ¹ / ₂
10 márkás arany	23.67

Felelős szerkesztő:

Bolgár Lajos.

URÁNIA

Mozgófénykép színház.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Ma kedden, 1912. szeptember 10-én

1. A napfogyatkozás. Humoros. 2. Ismeretlen Kina. Természet után. 3. Emma csókja. Kacagató. 4. A kormányzó leánya. Dráma 3 felvonásban. 3000 méter.

Előadások délután 6 órától kezdve esti 1/2, 12 óráig. A hölgyek kéretnek a nézőtérnek kalap nélkül megjelenni. — Minden előadás katonazenekar játszik. — Helyárak: I. hely 1 kor., II. hely 80 fill., III. hely 60 fill., IV. hely 40 fill., V. hely 20 fillér.

APOLLO SZÍNHÁZ

az Andrassy-téri új Lloyd-palotában.

Uránia Magyar Tudományos Színház aradi színpadja

Ma kedden, 1912. szeptember 10-én:

1. Dalmát partvidék. Természetutáni felvétel. 2. Be-
csületszó. Megható katonai dráma 4 felvonásban. Fő-
szerepben Henry Portennel. Mester film. 3500 mé-
ter. Mester sláger. 3. A virtus tánc. Kacagató.

Előadások kezdete délután 6 órától folytatódólagosan
este 11 óráig.

NYILTTÉR.*

Minden külön értesítés helyett.

Alulírottak fájó szívvel tudatják, hogy a
szeretett testvér és rokon

Nemess József

a Budapesti Gíró és Pénztáregylet osz-
tályvezetője

f. hó 9-én rövid szenvedés után csendesen
elzenderült.

A megboldogultnak kihűlt porai f. hó
10-én d. u. 3 órakor fognak Budapesten a
rákos-keresztúri izr. sírkerében az örök nyu-
galomnak átadatni.

Budapest, 1912. szeptember hó 9.

Nemess Zsigmond dr., Nemess Henrik és neje
Kann Gizella, Nemess Géza és neje Singer
Vilma, Nemess Vilma és férje Totiszer Ármán
testvérei. Özv. Moller Henrikné nagynénje.
Nemess Zoltán dr., Nemess Böske és férje
Vágó Jenő, Nemess Lenke, Nemess Irén és
férje Simon János, Nemess Erzsébet, Nemess
Olga, Nemess Manci, Nemess Lily, Totiszer
Magda, Totiszer Lici, Moller Miksa és neje
Sugar Jolan, Moller Lipót és neje Neumann
Anna, Moller Rezső és neje Csillag Rózi
unokatestvérei. 5801

Limbk János és Fia

első m. kir. szab. érckoporsó-gyára és temetés-rendező
intézetével.

Arad. színház-épület Városi és megyei telefon: 93

Özv. Mogyoróssy Elekné szül. Asbóth
Hermina ug. a saját, valamint az alul-
írottak nevében is szomorodott szí-
vel tudatja a szeretett és felejtethetlen jó férj,
illetve édes apa, testvér, após, nagypa-
s, sógor és rokon

Mogyoróssy Elek,

földbirtokosnak,

f. é szeptember hó 9-én, reggel 1/8 óra-
kor. életének 72-ik és boldog házasságuk
51-ik évében történt jobblétre szenderültét.

A boldogult földi maradványai szept-
ember hó 11-én d. u. 3 órakor fognak a
róm. kath. egyház szertartásai szerint be-
szenteltetni és a családi sírboltban örök
nyugalomra tetetni.

Az engesztelő szt.-mise a boldogult
leli üdvéért szeptember hó 12-én d. e. 10
órákor fog a battonyai plébániá templom-
ban az égek urának bemutatattani.

Aldott legyen emléke!

Battonya, 1912. szeptember 9-én.

Mogyoróssy János dr. ifj. Mogyoróssy Elek, Mo-
gyoróssy Irén gyermekei, Mogyoróssy Jánosné szül.
Teleky Anna, dr. ifj. Mogyoróssy Elekné szül. Mayer-
hoffer Ilona, menyei, Szappanyos Miklós, veje.
Horay Istvánné szül. Mogyoróssy Paulina, testvére.
Dr. Asbóth Albert, Asbóth Andor és neje szül. Ze-
nicsek Anna, Horay István, sógorai és sógoróje.
Mogyoróssy László, Mogyoróssy Luiza, Mogyoróssy
Anna, Mogyoróssy Jancsika, Mogyoróssy Elek, leg-
ifjabb Mogyoróssy Elek, Szappanyos Miklóská,
unokái. 4806

Köszönetnyilvánítás.

Utólagosan ez uton mondok őszinte
köszönetet a t. aradi orvosi testület,
valamint a t. Aradi Iparosok Első Beteg-
segélyező Egylete tagjainak megboldogult
édes atyám

VAJDA BENŐ

gyakorló orvos

gyászos elhunyt a kalmából tanusított
részvétükért.

Arad, 1912 szeptember 9.

5790

Vajda Andor.

Iskolakönyveket

a legújabb kiadásokat, úgy helyben
mind vidékre gyorsan szállítja,

hitelképeseknek részletfizetésre is
a 25 év óta fennálló 5751

Ingusz I. és Fia könyvkereskedés

Weitzer János-utca, a polgári fiu-iskola mellett.

Telefon 517.

Telefon 517.

Értesítés.

Az izr. ünnepek miatt az üzletben f. hó
12. és 13-án, valamint 21-én egész
napon át zárva lesz, miért is kérem
a mélyen tisztelt vevőközönséget, hogy
szükségleteiket előbb beszerezni szí-
veskedjék.

Kiváló tisztelettel

REICH EL.

5699

Színházi Versenybazár.

CIPŐKET

legolcsóbban csak is

Iványi Menyhért

cégnél a Forray-utcában kaphat

Eredeti angol férfi
barna vagy fekete

GYUKITS-kalap
:: nálam csak ::

K. 13.—

K. 10.—

Elsőrendű női cipők.

Minden facon.

Minden szín.

6-10-12-14-16

koronás árban.

Kutányi J., Arad,

Vörösmarty-u. 1. Telefon 835.

Amerikai és angol Vadász czipő

különlegességek
már megérkeztek!!

Valamint a világhírű

SALAMANDER-CIPŐK

Hegységárban. 1901
K 16-50 és K 20-50 árban.
Kizárólag

WEINBERGER JÁNOS-NÁL
Arad-Temesvár kaphatók.
Képes árjegyzék díjtalanul.

ÓRIÁSI

választékot talál mindenfajta FÉRFI-, FIU- és GYERMEK-RUHÁKBAN, ugyiszinte CIPŐ-, KALAP- és uri divateikkekben

Korányinál

a Szabadság-téren. 5441

Telefon városi és megyei Telefon
902. 902.

LEGUJABB KIADÁSBAN,
LEGLÉNYŐSEBBEN KAPHATÓK
DÉCSI GÉZA
KÖNYVÜZLETÉBEN NÁDASDY-PALOTA.

Lapkihordó pár felvétetik
az Aradi Közlöny kiadóhivatalában.

Tartozik ■ Követel
praktikus
kézi zsebfüzet
kapható az
Aradi Közlöny kiadóhivatalában.
Ára 20 fillér.

Uj női kalap divatterem.

Igen tisztelt ismerőseimet és a hölgyközönséget értesítem, hogy Arad, Deák Ferenc-utca 4. szám alatt szeptember hó első napján egy modernül berendezett 5501

női kalap divatüzletet

nyitok, hol állandóan nagyválasztékú raktárt tartok minden kivitelű eredeti bécsi, párisi őszi és téli újdonságokból felülnő olcsó árakban. E téren több éven át szerzett szakismeretem biztosíték, hogy nagyrabecsült vevőim igényeit mindenkor legjobban kielégítem. Üzletelvem: szolid és figyelmes kiszolgálás. Átalakításokat legizlésebben modell után készítek. Gyászkalapok azonnal elkészíttetnek. Szíves pártfogást kérek teljes tisztelettel.

Kenderessy Lászlóné.

Figyelem!

Igen tisztelt megrendelőimet értesítem, hogy

Arad, Hunyadi-u. 3. sz. alatt levő

uri szabó üzletben

elvállalok legfinomabb eredeti angol őszi szövetekből megrendelésre mindennemű uri öltönyöket, papi és egyenruhákat egyéves önkéntes és tiszt urak részére, legegységesebb kivitelben, modern szabásban. Mint az Inokai Tóth Lajos és Frankl Leó volt vezető szabásza, külföldi tapasztalataimmal teljes garanciát nyújtok, hogy igen tisztelt vevőim igényeit minden tekintetben legjobban kielégítem. Szíves pártfogást kérek

WINDT JÁNOS,

uri szabó. 5659

Virág Kálmán

építész- és építőmester,

elvállalja magán- és bérházak, valamint nyaralék stilszerű tervezését, művezetését felépítését és leszámolását, ugyiszintén gazdasági épületek silos beton és vas-beton munkák szakzerű elkészítését. — Iroda és ács-telep

Arad, Erzsébet királyné-körut 59.

Telefon szám 65.

A mesterdalnok...

Cipőm szép és tökéletes, Benne járni élvezetes, Mert ha cipőt szegzek, varrok, Rajt' van 6734

kaucsuk-sarok.

Posta-

csomag feladási

és

utalványkönyvek

egész vászonkötésben, arany címnyomással kaphatók 1*korona 50 fillérért az

Aradi Nyomda R. T.

nyomdájában József főherceg-ut 22. sz.

Legcélszerűbb szab.

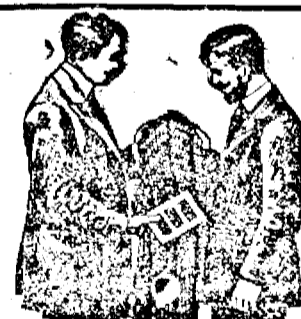
jég-szekrények

minden nagyság és kivitelben, ugyiszintén bastartási, vendéglől és nagy hűtők gyári áron kaphatók

Husserl Manó

jégszekrény gyárában
Arad, Szent Pál-utca 11. szám.

Különlegesség szénsav és légnymású sörkímélő szekrényekben. 3411

Brünniszövetek

uri ruhák elkészítésére legolcsóbb gyári áron kaphatók

ETZLER és DOSTAL cégnél

BRÜNN, Schwedeng 41. 6981

A tartó szövetek és az állam tisztviselői egyesületének szállítója. Ha dírtka a gyarbol veszi a fogyasztó ezen szakszolgálat, sok pénzt takaríthat meg. Mindig új, modern szövetek mindenféle áron. A legkisebb méretet is küldjük.

Dus minta választék megtekintésére bérmentve küldeték. 721

Nagymennyiségű
maculatura
eladó.

Férfi szövet maradékok

olcsó árban árusítatnak

Leichner és Fleischer

fiuk részére egész öltönyre, felöltő, téli kabát és egyes nadrágokra míg a készlet tart nagyon 5701
Kizárólagos posztógyári raktár
Arad, Szabadság-tér 17. sz.

Alkalmi vétel és eladások

Ékszer- és ékszeranyagok

arany és ezüstneműekben, Arad legnagyobb óra- és ékszerraktár

Deutsch Izidor

Óra- és ékszerész

Weitzer János-utca, Minorita-palota.

Zálogcédulák

arany és ezüstneműek, gyémánt és briliáns tárgyak a legmagasabb árban megvétetnek vagy más tárgyra átcsereztetnek
Telefon 438. Telefon 438.

Ablakredők

Valódi amerikai önműködő ablakredőnyök gyári raktára, valamint valódi

lignum sanctum-tekegolyók és bábuk

legjutányosabb árakban kaphatók:

Zimmermann Ignác

norinbergi, diszmű és játék-áru üzletében 1871

ARAD, Szabadság-tér 21.

Önkéntes árverési hirdetés.

Kevermes községhez tartozó, Dombegyháza és Aradói ut mentén ugynevezett „Vízosi Csárda” 5 kat. hold és 1300 négyszögöl földdel a rajta lévő épületekkel, korlátlan italmérségi engedéllyel, korcsmai és szatócsei üzleti berendezésekkel és felszerelésekkel folyó évi szeptember hó 15-én délelőtt 10 órakor a helyszínén önkéntes árverésen vagy szabadkézből eladatik.

Értekezni lehet dr. Fekete Samu ügyvéddel Mezőkovács hazán. 5749

Figyelem talált pénz a beiratás előtt!

Iskolai beiratás alkalmával felhívom a b. vendéközönség figyelmét, hogy mielőtt iskolás gyermekek szükségleteit beszerzi, győződjék meg a **Színházi Versenybazar** mesés olcsóságairól. Ezen olcsóságokról bárki az itt közölt árjegyzék rövid kivonatából és a kirakatok megtekintése alkalmával meggyőződhetik.

Korona árak:

Finom fiu ing, kemény és puha mellel	K	1.80	feljebb
" turista ing gallérral ellátva	"	1.30	"
" Köpper alsónadrág	"	.82	"
" gallérok minden fazonban	"	.24	"
" duplagallérok minden fazonban	"	.36	"
" színes és fehér kézelők	"	.32	"
" sely. nyakkendő minden fazonban	"	.40	"
" nadrágtartók	"	.30	"
" patent kötött harisnyák	"	.80	"
" esernyők	"	1.80	"
" zsebkendők	"	.12	"
" posztó sapkák	"	.60	"
" iskolatáska	"	.50	"
" könyvszíjak	"	.32	"
" tolltartók	"	.16	"
" bőrcipők	"	1.80	"
" téli tricó ing és nadrág	"	1.—	"
" posztó öltönyök	"	3.—	"
leány ingek	"	.80	"
" nadrágok	"	.70	"
" barchett ruhácskák	"	1.—	"
" tricó és posztó ruhácskák	"	1.60	"
" kötők, moshatók	"	.70	"
" kötők, lüster és cloth divatos facon	"	1.30	"
" posztó-sapka	"	.90	"
" iskolai bőrtáska, összehajtható	"	.90	"
" bőrkalapok	"	1.50	"
férfi ingek puha mellel	"	1.90	"
" alsó nadrág	"	.84	"
" nap és esernyők	"	1.80	"
" szarvasbőr keztyük	"	1.80	"
" téli cipők	"	1.—	"
női csikos szintartó harisnyák	"	.50	"
" bőrkeztyű, alkalmi vétel	"	1.40	"
Finom gyermekkoszik	"	9.—	"

Külön osztály szabott árakkal és játékok- és diszmű-árakban — — — — K. —.50, —.90, 1.80

Gramofonok — — — — — 18.—
Óriási választék lemezekben legujabb felv. — — — — 1.60
Próbababák — — — — — 6.—

Mindenféle eltörött babák javítás céljából elfogadtatnak.

Ujdonság!! Háziasszonyaink megszabadulnak a teheről!

A Mey & Edlich-féle világhírű gyárban Leipzig Plagwitz készített szövet fehérneműjoggal a technika diadalának nevezhető. Ha még sohasem próbálta a Mey & Edlich-féle fehér és színes szövet fehérneműt, akkor tanácsoljuk, tegyen kísérletet vele és ezen cikkel állandóan meg fog barátkozni.

A Mey & Edlich-féle szövetfehérnemű előnyei: Nincs több mosás! — Nincs vasalás! — Nincs bosszuság a mosónőkkel! 5683

Á r a k:

Gallérok minden fazonban	K	—10-től kezdve
Kézelők minden fazonban	K	—16-tól kezdve
Ingelők minden fazonban	K	—10-től kezdve

Mindezek kaphatók csakis

REICH EL. Színházi Versenybazarban.

Villanyvilágítást

csengő és motorberendezéseket, csillárokkal együtt olcsón szerel és szállít

Kalmár

Salacz-utca.

Uri hölgyközönség

szíves figyelmét felhívom női angol és francia divattermemre, hol elvállalok legizesebb kiállításban legujabb divatlapok szerint **kosztümöket, alkalmi ruhákat** jutányosá ban. Szívespártfogást kérek, kitünő tisztelettel

Karpelesz Irén

Aulich Lajos-utca 20. I. em.

Ugyanott fizető és tanuló leányok felvétetnek. 5647

Értesitem a helybeli, ugy-szintén a vidéki uri közönséget, hogy raktáramat az őszi szezonra dusan felszereltem u. m. legfinomabb angol és belföldi szövet ujdonságokkal. Elvállalok mérték után mindenkitelű öltöny, felöltő, luster, télikabátokat legolcsóbb és legdivatosabb kiállításban. Kérek egy próbarendelést megkísérelni.

Karpelesz Zsigmond

uri szabó,

Arad, Weitzer János-u. 9.

(Leányiskola-épület.) 5647

Mesés szép lesz az a hölgy

aki a **HAJOS-féle Ibolya Cremet** használja. Az arcbőrt vakító fehérre varázsolja. Elküntet mindenféle arctisztatlanságot egy csapásra.

Ára egy tégelynek I kor., Ibolya tölgypor I kor. 20 fill. Ibolya szappan 70 fill.

Kapható a készítőnél: **HAJOS ÁRPÁD** gyógyszerésztárában ARAD, Andrassy-tér 22. sz.

Láb- és kézizzadás

azonnal és teljesen elmúlik, ha az izzadó részeket „**PEPPÓ**”-val ecseteljük. A mirigyeket kiszáritja, a válladékokat megszünteti és tökéletesen szagtalanítja. ::

Egy üveg ára utasítással I korona.

Értesítés.

Van szerencsénk a n. é. közönség szives tudomására hozni, hogy

Őszi ujdonságaink

már mind megérkeztek és azokat a mai naptól fogva

rendkívül olcsó árak

mellett a n. é. közönség rendelkezésére bocsátjuk.

Különös figyelembe ajánljuk a következőket:

- Angol ruhakelmék
- Ruha és diszszelymek
- Bársonyok minden színben
- Mosó áruk
- Harisnyák és trikók
- Csipke és szövettüggönyök
- Asztal és ágyterítők
- Vászon, kanavász és damasztárak
- Szőnyegek.

Vidéki megrendeléseket pontosan, utánvét mellett esz- közlünk, meg nem felelőkért a pénzt visszatérítjük.

Kérjük kirakataink szives meglátogatását. 2811

Kiváló tisztelettel

Popper Testvérek
Arad, Forray-utca.

791

UJ. MARGIT HAJFESTŐ.

Remekül fest világos valamint sötétbarnára, feketére, bármely haját, szakált, bajuszt, azonnal tartósan, lemoshatlanul minden nehézség nélkül, előkészület nem szükséges.

Az eljárás a legegyszerűbb, az eredmény a legnagyobb, nem kopik, nem piszkít, az eredetétől meg nem különböztethető csak egy üvegből áll, laikus is végezheti a hajfestést.

Ártalmatlan
nem tartalmaz ólmot
nem tartalmaz ezüstöt
nem tartalmaz rezet. **organicus vegyület**

Ára 1 korona.

1505

Készíti:
gutori FÖLDES KELEMEN gyógyszerháza ARADON,
1 korona 50 fillér beküldése esetén bérmentve küldi.

Pathefonok

és Pathe-lemezek, a legújabb felvételek, kedvező fizetési feltételek mellett kapható

Koch Dánielnél

Arad, Deák Ferenc-utca 42. sz.
a Fehér Kereszt-tel szemben. 791

Legolcsóbb és legjobb cipő beszerzési forrás Aradon, Boros Béni-tér 9. szám.

A n. é. közönség szives figyelmébe ajánlom saját készítményű kész

férfi-, női- és gyermek-cipő raktáramat, hol állandóan dus választékot tartok mindennemű legdivatosabb és legtartósabb cipőkből legolcsóbb árakban. Megrendelések gyorsan és pontosan elkészíttetnek. 5041

Teljes tisztelettel

Czernóczky Imre,
uri- és női cipész.

Budapesti Csipkeáruház Andrassy-tér 20. sz.

UTALVÁNY.

Ezen szelvény bemutatója ujonnan érkezett őszi és téli ujdonságaink bevásárlásánál szolid szabott árainkból 5 százalék engedményben részesül.

Fischer Eliz-palota.

Csipkék, szalagok, bársonyok, ruhadiszek. Selymek harisnyák. Keztyük és összes szabókellékek.

2811

Épület és műlakatos műhely.

Tisztelettel értesitem Arad és vidéke nagyérdemű közönségét, hogy Aradon, Szt. Pál-utca I. szám alatt volt Lengyel-féle 4765

Épület és műlakatos műhelyt

megvettem. Elvállalok minden e szakmába vágó munkákat, n. m.: épület- és portále-vasalásokat műmunkákat, sűrűszozatokat, új kutak felállítását, valamint kutak javítását. Szíves pártfogást kérve, tisztelettel

Csillag Géza

épület- és műlakatos.

Fontos a dohányzóknak!

Dr. Brans-féle nikotin fogó, egészségóvó vattával készül

a „Sanitas”

francia szivarkahüvely.

Egyedüli elárusító

őzv. Hammerschlag Lipótné

dohánytőzsdéje 5878

ARAD, Andrassy-tér 15. szám.

Lapkihordó pár

felvétetik

az Aradi Közlöny kiadó-hivatalában.

Butorkiárusítás.

Tisztelettel értesitem a n. é. közönséget, hogy e örehaladott korom miatt a butorkészítéssel felhagytam és hogy készletben levő gyönyörű butoraimat a **beszerzési áron alul is**

végkiárusítom.

Kérve kérem a n. é. közönséget, hogy butorszükségletét nálam beszerezni sziveskedjen.

Varga József

ARAD, Kápolna-utca 6/b. szám.

Alkalmi vétel!

Üzletemből visszamaradt nagyobb mennyiségű finom kész öltönyök, angol és francia szövetek, nemkülönben egy nagy szabóasztal, nagy tükör és több szabóolló jutányos áron eladó.

5721

Tisztelettel

inokai Tóth Lajosné

Arad, Wesselényi-utca 26. sz. a.

Eladó birtokok:

1. Torontálban, Boka mellett, a vasuti állomástól 30 percnire fekvő egy 600 k. holdas birtok eladó, k. holdanként 960 kor.-ért.
2. Temes megyében, a temesvár—ippai vonalon fekvő 258 k. holdas földbirtok, amelyből 7 k. hold 5 éves jól termő szőlő, 2 k. hold gyümölcsös, szintén jól termő, megfelelő lak és gazdasági épületekkel együtt, k. holdanként 1000 koronáért eladó. Az átvételhez utóbbi birtoknál elegendő 25—30.000 korona. Ezen birtok is az állomástól 25—30 percnire fekszik.
3. Temesvár belváros igen jó helyen fekvő dohánytőzsdé igen jól menő, átadó.

Cim a kiadóban megtudható. 5782

Igen tisztelt megrendelőmet és a nagyközönséget értesítem, hogy **József főherceg-ut 2. szám alá** át-helyezett

férfi szabó üzletembe

a legdivatosabb bel- és külföldi szövetujdonságaim nagy választékban megérkeztek.

Szíves pártfogást kérek, kitűnő tisztelettel 5681

Kiss András.

ARADI ZENECONSERVATORIUM

(Szabadság-tér 21. sz.)

Beiratások folyó évi szeptember hó 1-én kezdődtek.

Fő tanszakok: Zongora, hegedű, magánének, gordonka és mélyhegedű.

Mellék tanszakok: Zeneelmélet (kötelező) összhangzattan, karének, kamarazene s kívánatra zenetörténet.

Eddig az Orsz. magy. kir. zeneakadémia előkészítő, kiképző s az énektanárnői képesítő vizsgát összesen 26 növendék sikerrel tette le.

5258

A tanítás szigorúan az Orsz. magy. kir. Zeneakadémia tanmódszere szerint történik.

Előkészítő tanfolyam az Orsz. magy. kir. Zeneakadémia vizsgáira.

MÜTTERMÜLLER JÓZSEF igazgató.

Apró hirdetések

folytatása.

ALKALMAZÁST KERES.**Írás**

(diktandó is) vagy rajzmunkát elvállaló délutáni melékfoglalkozás-ként a szakmában dolgozó érettségizett fiatalember. Cim a kiadóban. 5754

ALKALMAZÁST NYER.**Deutsche Freunde**

mit schönem Ausprache wird zu grosseren Kinder gesucht. Adresse in der Administration.

Azonnali beépítésre

keresek gépirónót, kérem magyar-német ajánlatát. Szűcs Pál Arad, posta. 5724

Francis tanácsozót

keres, urí család nagyobb gyermekek mellé. Cim a kiadóhivatalban.

Laphordó pár

felvétetik az Aradi Közlöny kiadóhivatalában.

Egy jó

házból való fiu tarcának felvétetik, a' i a magyar és román nyelvet folyékonyan beszéli. Ajánlatok Vörös Andor kereskedőhöz Selénd. küldendők. 5788

Egy-két

rövid és divatárú fiatal segéd üzletembe alkalmazást nyer, a német és román nyelvet okv. ten birniok kell. Ugyanott két jó erkölcsű fiu tanulónak felvétetik. Ifj. Werner Adolf. Ujszentanna. 5789

Vas- és fűszer-

kereskedé embem egy szakképzett vaskereskedő segéd ki önállóan tud dolgozni, román nyelvet bírja. Azonnali alkalmazást nyer Ritter Jakabnál, Tenken. 5793

ELLÁTÁS.**Intelligens**

iszr. család 1-2 iskolás fiut teljes ellátásra elfogad. Bővebbet a kiadóhivatalban. 5777

Lippán

lakó özvegy jegyzőné ellátásra venne két szolid iskolás fiut vagy leányt. Cim a kiadóhivatalban. 5773

Diamant Ferencz

villamos világítás, telefon-csengő berendező csillár- és izzótestek raktára 3161

Deák Ferenc-u. 7.
Telefon 595. szám.

Taxameteres

Bér-autók
Telefonszám
816

2881
Szolgálat: reggel fél 8 órától éjjel 12 óráig
Garage: Deák Ferenc-utca 8. sz.

Zálogház.

ból arany, ezüst és ékszerek
Farkas Streicher J. cégnél
Arad. Tökölly-tér 1. sz.

Nyomtatványok

csinos kivitelben készülnek az Aradi nyomda r. t.-nál.

Weisz Róza

női kalap divatterme
Arad, Deák Ferenc-u 2

Van szerencsém az urí hölgyközönséget értesíteni, hogy bécsi bevásárlásaimból haza érkeztem, miért is a legújabb 5797

női, gyermek, velour és plüsch modell-kalapokkal

dusan felszerelt raktáramat becses figyelmébe ajánlom.

Gyászkalapok, valamint átalakítások 24 óra alatt eszközöltetnek.

Szalkai Arminné

himző- és fehérnemű üzlete
Arad, Weitzer János-u. 3.

Női-, férfi- és gyermek kelen-gyék készítése rövid idő alatt a legfinomabb hozzávalókkal, elsőrendű kivitelben készülnek. 5288

Szines és fehér himzősek, ugyszintén fehérnemű varrások első árban készülnek.

Himző és fehérneművarró leányok fizetés-sel felvétetnek.

ÉRTESETÉS!

Igen tisztelt vevőim és a nagyérdemű közönséget értesitem, hogy 21 év óta fennálló és jóhírnévnek örvendő, **varrógép, kerékpár és gramofon** üzletemet, tetemesen megnagyobbítva,

Szabadság-tér 7. szám alól ugyan-csak Szabadság-tér 5-6. szám (saját házamba) helyeztem át,

hol állandóan nagy választéku raktárt tartok a világhírű eredeti „PFAFF” u. m. eredeti VIKTORIA és Singer varrógépekből, a legegyszerűbbtől a legdiszesebb kivitelig, családi használatra és ipari célokra. Eredeti iróangyal védjegyes **Gramofonok** és állandó nagy választék lemezekben. „DORKOPP”, „VIKTORIA” és „BRITÁNIA” kerékpárok egyedüli képviselője. Mechanikai műhelyemet megnagyobbítva és modernül berendezve, **varrógép, kerékpár és gramofon** javításokat gyorsan, szakszerűen, jótállás mellett eszközölök. 5795

Kedvező fizetési feltételek.

További szives pártfogást kérek kitünő tisztelettel

HAMMER VILMOS

műszerész.

Telefon 96.

Telefon 96.

Iskolakönyvek

tartós bekötését szolid árak mellett vállalja az

Aradi Nyomda Részvénytárs.

könyvkötészete, József főherceg-ut 22. szám.

Hunyadmegyében egy' elsőrendű nagyobb fűszerüzlet betegség miatt **átadó,**

esetleg házzal együtt eladó.

Bővebb felvilágosítással szolgál:

Szemző Armin

áruügynök Arad.

5768

Új uri-szabó üzlet! uri-szabó üzletet

Igen tisztelt ismerőseim és a n. é. közönséget nyitottam. E téren helybeli előkelő végek-tisztelettel értesitem, hogy **Tökölly-tér 2.** nál nyert szakismereteim folytán, módomban áll becses megrendelőim legmesszebb

menő igényeit is legjobban kielégíteni. Legfinomabb öszi szövetszövetmintákkal **készszéggel szolgállok.** Szives pártfogást kérek

Baranyi Ferenc

uri szabó.

5791

Ezen rovatban minden szó egy-szeri beiktatásának ára 4 fillér, vastagabb betűkkel 8 fill.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Kiadóhivatal: József főh. ut. 22.
Kiadóhivatali telefon: 151. sz.
Szerkesztőségi - 357. sz.

Apró hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban, vidékről az apró hirdetések posta utalványon küldendők — a szövegben a szöveg előír — vagy levélbélyegeken. Tudakozódásnál a hirdetés száma mindenkor közzendő. Levélbeli megkeresésekkel, (a jellegű leveleket kivéve) felvilágosítással szolgál a kiadóhivatal, ez esetben válaszbeli díj csatolandó. Az apróhirdetések díja a szavak száma szerint számítható. Minden szó 4 fillér, vastagabb betűkkel 8 fillér. A legkisebb hirdetés 60 fillér. A vastagabb betűkkel kívánt szavak a kéziratban aláhúzással jelzendők. Az apró hirdetések előre fizetendők. A hirdetést a kiadóhivatal kívánatra díjlanul megszerkeszti. HIRDETÉSEK ESTE FÉL 6 ÓRAIG VÉTEK FEL.

Ajánlatokhoz,

melyeket valamely jellege alatt küldenek a kiadóhivatalba, ne tessék eredeti okiratokat mellékelni, mert értük semmiféle felelősséget nem vállalunk. Azokat az ajánlatokat, melyeket az apróhirdetés megjelenésétől számított 4 héten belül címzettjük el nem visz, a kiadóhivatal megsemmisíti.

LEVELEZÉS.

„Barnaleány”

Levél megkésve adatott fel, ez az oka, hogy csak kedden vehető át a főpostán. „Szóke fiu”

Női fésűk,

hajtók, legújabb, legdivatosabb mintákban Vojtek és Weisznál. II-5251

LAKÁST KERESNEK.

Gyermektelen

hivatalnok család 2 szobás utcai lakástmelletti helyiségekkel keres a belvárosban, november hó 1-ére, Szíves ajánlatokat ár megjelöléssel „Pontos tisztaladó” jellegére kiadóhivatalba kér.

KIADÓ LAKÁS.

November 1-től

a Perényi-utcában új házban 4 esetleg 5 szobás lakás kiadó. Bővebbet Gróf Königsseg Fidélnél, Perényi-u. 6. 5655

Egy modern 5 szobás magánház, közel a Szabadság-térhez, kiadó. Bővebb értesítést Abbázia kávéházban. 5198

Lakás

5 szoba, fürdőszoba és mellékhelyiségekből álló kényelmes lakás. Heim Domokos-utca és Attila-tér sarok nov. 1-re kiadó. Bővebbet: Kemény Manónál. 5787

Áthelyezés miatt

átadó lakás 8 szoba, feltűnően olcsó, teljesen modern, központi fűtés, park mellett. Ugyanott eladó szalon berendezés. Apponyi A.-ut 8. II. 18. 6599

Teleki-utca 19. szám

földszintes házban 3 szoba konyha mellékhelyiséggel azonnalra vagy nov. 1-re kiadó. 5800

Garçon lakás;

Két szoba és előszobából álló utcai garçon lakás a Deák Ferenc-utca 5. sz., I. emelet, mely irodának, vagy rendelőnek is alkalmas, kiadó. Bővebbet a házmeztérnél. 5626

Nagy Sándor-utca 7. sz.

új házban 2—3 szobás utcai lakások novemberre kiadók. 5784

Fényes parket

nyerhető Vojtek és Weisz hírneves parket-viasz használatával. II-5251

VÉTEL ÉS ELADÁS.

Szülők figyelmébe

ajánljuk a saját műhelyben, legjobb minőségű bőrökből készült férfi, női és gyermekcipőket, melyek jutányos árért kaphatók az Aradi Cipészek Termelő szövetkezeténél Szabadság tér 14. szám. 6591

Zsidó ünnepi

imakönyvek, valamint az összes szertartási cikkek Pichler Sándor könyv- és papirkereskedésében kaphatók. Szabadság-tér 1. Telefon 308. 5811

Tankönyvek,

a tantestületek által előírt író- és rajzszerek legelőnyösebben szerezhetők be „Minerva” könyvkereskedésben Arad, Dobó-utca 1. (a Ferenc-téri polgári fiúiskola mellett.) 5811

Atig használt,

féregmentes matt komplett hálószoba, jutányos áron eladó. Cim kiadóhivatalban, 5794

Makzók

a zsidó ünnepekre Mirjam, Noemi, Hevesi stb. izraelita imakönyvek, magyarban és németben rendkívül kedvezményes áron Krausz Paulin könyvkereskedésében, színházépület. Telefon szám. 511. 4541

Rózsafa eladás

1000 drb. 2 éves, válogatott faj, magas törzsű, nemes rózsafő kis és nagy mennyiségben, a legjutányosabb áron eladó. Bővebbet „Uradaimi kertészeti, Ötvenes, posta Sofronya.” Telefon: Arad 48. 5799

Iskolakönyvek,

papír és írószerek legelőnyösebben szerezhetők be Pichler Sándor könyv- és papirkereskedésében Arad, Szabadság-tér 1. sz. 5811

Valódi

Johan Maria Farina kölni víz főraktára Róna Jenő cég, Andrásy-tér 18., ugyszintén divat hajtók és francia gummi különlegesség nagy raktára. Városi és megyei telefon 233. 3291

Egyéves

önkéntesi egyenruha, teljesen új és komplett, jutányos áron eladó. Cim Goldman L. üzlet Kasza-utca 50. szám. 5728

Gisley Centemar

a legideálisabb éjeli mécs, füst és szagtalan, egyben melegen tartható a gyermek részére a tej vagy tea. Kapható Aradon, Éles Armin, Fejér Gyula, Török Andor és Társa, Róna Jenő, Hoffmann Ottó, Dürr Gusztáv cégeknél. Battonya: Geller Samu, Pécska: Lusztig Ernő 5014

Liköraromák

mindenféle legfinomabb kávéházi likörök előállítására Vojtek és Weisznál. II-5251

Benzin locomobil

12 HP. teljesen jó karban, jótállás mellett jutányos áron és kedvező feltételek mellett, azonnal eladó. Bővebb felvilágosítást nyújt Vostinar Istvánné cég Világos. 4351

Nappal elegáns fotel

éjjel kényelmes ágy, a szab. Szopper-zsölyve kapható, már 105 koronától kezdve, továbbá divánok, ottománok I. és III. részű matracok, összecukukható vaságyak, gyermek-ágyak, levarott szalmazsákok legolcsóbb bevásárlási forrása Reiner J. Gyula kárpitos és díszítőnél. Lázár Vilmos-utca 1—2. sz. 4336

India fogcsépek

a legmakacsabb fogfájást azonnal megszüntetik, ára 70 fillér. Főraktár Gutori Földes Kelemen gyógyszer-tára és vegyszertári laboratoriuma Aradon. 1224

ÜZLETEK.

Egy üzlet

helyiség, november hó 1-re kiadó. Bővebbet Neuman Testvérek, városi irodájában. 5713

Egy forgalmas

helyen levő vegyes kereskedés lakással október 1-re kiadó. Bővebbet Csernovits Péter-u 27., az üzletben. 5661

Eladó,

vagy társ elfogadtatik jó forgalmu trafik üzlethez, Hunyadi-utca 1. szám. 5802

KÜLÖNFÉLE.

Fényképezési gépek

és felszerelések, bármilyen gyártmány, javítását és átalakítását szakszerűen, legjutányosabb áron, felelősséggel elvállalunk Ascher Ferenc és Társa műszerészeti üzlet Arad, Deák Ferenc-u. 30. 4121

Szép, tágas, portálos

üzlethelyiség és egy 3 szobás, előszoba, fürdőszobás uri lakás november hó 1-ére kiadó. Bővebbet Deák Ferenc-utca 39. 5571

Diamant Jenő

Weitzer- és Kazinczy-utca sarkán (Polgári iskolával szemben) épület- és díszmű bádigos munkákat legjutányosabban készít úgy helyben, mint vidéken. 3951

Gyümölcsfa

hernyók és mindenféle gyümölcspusztító rovarok ellen „Tabicotin Emulsio Vojtek” a legjobb. Egy kísérlet mindenkit meggyőz. Vojtek és Weisz, Arad. II-5251

1 koronáért

bárki is olyan színűre festi haját a mily színűre akarja. A Margit hajfestő ha tisztán használják feketére fest, ha egy rész vízzel keverik barnára, ha két rész vízzel világos barnára, ha három négy rész vízzel keverik szőkére fest. A szín állandó felismerhetetlen lemoshatlan. Gutori Földes Kelemen gyógyszer-tára Aradon. 1224

Férges baromfiak

megtisztulnak Vojtek és Weisz baromfi féreg porától. II-5251

Fűtési idény közeledtével

a Herkules fűrészfűtő vállalat irodája, Kossuth-utca 9. sz. ajánl a nagyközönségnek I. rendű aprított tűzfűtő 100 kilónként 2 kor. 70 fillérért hazaszállítva, ugyszintén egész, esetleg fél waggon rakomány cser-, bük- és gyertyánfát kartelesen kívüli legolcsóbb áron befuvarozva fűrészelve és hasítva. Motoros fűrészeink is házhoz rendelhetők. Felvilágosítást készséggel nyújtunk telefonon is 658. sz. 5451

Férges baromfi ólak

teljesen megtisztulnak Vojtek és Weisz baromfi-féregpusztító szerétől. Siker garantírozva. II-5251

Gyermek patent harisnya

legnagyobb választékban, legolcsóbb árak mellett

2601.

Bársony Andornál Arad, Szabadság-tér 17.

Aradi nyomda részvénytársaság könyvnyomdája, könyvkötészete és betűtömörítődéje.